

**Ujabb névsor: hazaérkezett munka-
szolgálatos hadifoglyokról**

UJ ÉLET

A MAGYAR ZSIDÓSÁG LAPJA

III. ÉVFOLYAM 38. SZÁM

MEGJELENIK
MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN

1947. SZEPTEMBER 18.
5708 TISZI 4

BÜNBÓCSÁNAT

Írta: DOMONKOS MIKSA

A társadalmi békét helyre kellene állítani és azt mondják még az apagyilkosnak is bűnbocsánat jár. Rólunk azt híresztelik, hogy nem tudunk felejteni, mert hogy nehezen gyógyulnak a lélek sebei. Társadalmi előkelőségek gyakran magyarázzák, hogy felette összeférhetetlenek vagyunk. Akadnak irástudók, akik szeretnék bebizonyítani, hogy mi vagyunk a „bosszuálló” Jehovának népe. Sokan vannak, — még egyháznagyok is, — akik békét hirdetnek. Csak az a baj, hogy feltételeket szabnak. Kívánják, haladéktalanul bocsássunk meg az apagyilkosoknak — apáink gyilkosának — és azoknak, akik az anyákat és a gyermekeket pusztították el, a hitveseket s a testvéreket ölték meg. Mondják, hogy ha mindent elfelejtünk, sőt hajlandók vagyunk dicsegni a krematóriumokat is, vagy pláne kezét csókolnánk a gyilkosoknak, rögtön szent a béke. Ugy képzelik az új vérszerződést, hogy ártatlanul elpusztult testvéreink véréért cserébe adják, mi pedig szállítsuk özvegyeink és árváink bocsánatát. Ha eddig eljutottunk, már csak egyetlen feltétel maradna: az örökösök ne igényeljék vissza a meggyilkoltak jószágát.

Elvéve beismeréssel is találkozunk. Vannak, akik ge-

rincesen megmondják, hogy a huszadik század szégyene volt ama sárga folt, amelyet zsidó szégyenbéllyeknek szántak. Csak egy kis hiba van, mert azt magyarázzák — cserébe a beismerésért, — hogy azért mi mégis bűnösök voltunk. Az áldozatok is, akik ebben a hazában születtek, tanultak, dolgoztak, adót fizettek és katonák voltak. Bizonyára bűnösök voltak a kis boltosok, akik addig mesterkedtek, míg megteremtették a nagykereskedelmet. A vállalkozók és építők, akik gyárakat, vasutakat és hidakat építettek, hogy legyen mit elpusztítani másnak. Az írók, művészek és muzsikusok is bűnösök voltak, de ugyanígy az orvosok, mérnökök és mások. Azokról se feledkezzünk meg, akik az első világháborúban a Hazáért véreztek. Megrokkantak és fényes medálákat viseltek. A munkaszolgálatosokról, akiket fegyver nélkül küldtek a harcra és barmok módjára kergettek vágóhídra. Mind, valamennyien bűnösök voltak. Talán azért, mert volt egy imádságuk, hogy — „A nagy világon e kívül, minden számodra hely...” Ha ezek mind azért pusztultak el, mert bűnösök voltak, akkor nagy az ő bűnük: hittek az embereknek! Az Örök Bíró könyvében azonban ott áll az ő mártírháláluk igazi oka:

egyszerűen csak zsidók voltak!

Nem jó sokat feszegetni a bűnösség kérdését. Jobb lenne, ha erről kevesebbet beszélne. Akár egyháznagyok, akár más előkelőségek, vagy pláne a nép egyszerű gyermekei. Még a mesében sem helyénvaló, hogy a farkas az ártatlan bárányt okolja. Ez az irány nem a társadalmi megbékülés útja. Mondják, hogy legjobb védelem a támadás, de a támadónak nincsen mindig igaza. Háborukat követő béke nem megbékülés. Békeparancs sem szolgálja a kiengesztelődést.

Mostanában a nagy bűnbocsánatot hirdető Engesztelő Napra készülnek a zsidók. Izrael gyermekei szertáshíjjal a világban magukbaszállnak, hogy megtisztuljanak és Isten színe előtt bűnbocsánatot nyerjenek. Bizony nem az íráshamisítók által kitalált bosszuálló Jehovához fordulnak, hanem a nagy Bűnbocsájtóhoz. Ezért hangzik fel az Engesztelés Napján az ősi fohász:

A megtérőnek adj engesztelést; legyen ez az óra az irgalom órája...

Tulságosan sokat oktatnak bennünket. Pedig tanulni lehetne tőlünk, akik az egész emberiségnek adtuk a Tíz Parancsolatot és a Könyvek Könyvét, a szent Bibliát, mely

minden rendű egyháznagyok kezében ott van, mikor ők is hirdetik az Igét. Ahogyan írva van. Nem szégyen, ha valaki tőlünk tanul és nem szérentelenség, ha most egyszer mi is beszélünk a megbékülésről.

A zsidóság nem hirdet gyűlöletet és nem kíván sebeire mutatva semmiféle előnyt. Azt szeretjük, ha más nem vitatja jussunkat, mikor mi nem kívánjuk elvenni a másét. Szeretünk egyenlő jogú, dolgozó emberek lenni abban a társadalomban, ahol egyenlő feltételek mellett teljesítjük kötelességeinket. Mikor nem irigyeljük senkinek sikerét, régi — vagy ujkeletű vagyonát, csak az a csendes kérésünk, hogy ne hánytorgassák fel az általunk elért eredményeket sem. Főképpen az általánosítást jó lenne már egyszer abahagyni. Bizonyára vannak a mi sorainkban is kufárok, vagy mások, akiket magunk sem szívelünk, de elég sok alkotó munkát végeztünk és vannak tulajdonságaink, amelyek kibírnák az összehasonlítást. Nem jó ezt a kérdést állandóan feszegetni. Kiderülhet, hogy kufárok és feketézók akadnak mind a két oldalon, de gyilkosok a mi sorainkban még sincsenek! Jó volna már egyszer megfeledkezni a véreskezű banditákról, de ha folytatnánk összehasonlításokat

Ára 1 forint

besznek és provokálnak, nem könnyű a megbékülés.

Senkitől sem kívánunk meg-
alázó beismerést, de a jóízűs
néha azt diktálná, hogy ha
már megöltek hatszáz ezer zsi-
dót, nem kell ezért még külön
a szegény áldozatokat okolni.
Nem ők követték el azt a
bűnt, melyért a huszadik szá-
zad pirul. Jószándéku embe-
rek, akik valóban a kiengesztel-
ődést keresik és a társadal-
mi békét óhajtják, ezért ne az
áldozatok hozzátartozóit ok-
tassák tiszta erkölcsökre. In-
kább a fennhéjázókhoz szól-
janak s a társadalmat intsék,
melynek soraiban még nagy
bűnösök is vannak megbujva.

Óvihu Málkénu — Miatyánk Királyunk
ÁSZÉ LOMÁAN HARUGIM AL SÉM KODSECHO
Tégy velünk jót a mártírokért, kiket
szent neved dicsőségére öltek meg,
kiket lemészároltak,
kik tűzben-vízben pusztultak.

Mindezek után pedig Engesztelőnapkor megismétel-
jük a már előbb idézett ősi foliaszt:
Legyen az irgalom órája s a megtérőnek adj engesz-
telést...

Truman elnök és Clay tábornok ujévi üzenetei a zsidókhoz

A newyorki rádió ismeretlen
Truman elnök ujévi üzenetét
az amerikai zsidósághoz. Ebben
hangsúlyozza, hogy valamennyi
amerikai állampolgárnak együtt
kell működnie az emberi sza-
badságjogokon alapuló igazsá-
gos béke elérésére.

Ugyancsak a newyorki rádió
közölte Clay tábornok, német-
országi amerikai főparancsnok
ujévi üzenetét a Németország-
ban lévő zsidókhoz. Az ameri-
kai generális annak a reményé-
nek ad kifejezést, hogy az új

Köztük apagyilkosok és test-
vérgyilkosok, akik másnak
atyját, testvérét, szülőjét és
gyermekét gyilkolták meg.
Szóljanak végül azokhoz is,
akik a vérgőzös időkben lát-
ták a borzalmakat és hallgat-
tak. Figyelmeztessék őket:
jobb, ha ma is hallgatnak!

Engesztelő Napkor ősi
imákkal keresik jámbor zsi-
dók az Isten trónját. Évezre-
des szolozsmák szólnak meg-
ajátatos hívők ajkán. Ősrégi
melódiák és szomorúak, hi-
szen a Biblia népe mindig ül-
dőzött volt. Régi az imádság,
de olyan, mint ha most szá-
kadna volna fel a lelkekből.
Hadd álljon itt mutatóba:

ében megoldódnak a világ zsi-
dóságának égető problémái és
sok olyan zsidó, aki ezidőszé-
reint még Németországban él, el-
juthat majd Palesztinába, vagy
szülőhazájába.

A newyorki rádió szerint: Az
amerikai orthodox zsidóság üze-
netet intézett az újév alkalmá-
ból a hívőkhöz. Ebben ostromozza
az angolok palesztinai politiká-
ját és hivatkozik arra, hogy az
orthodox zsidóság hitvallása te-
lítőve van a legmélyebb emberi-
esség átérzésével.

volt ez az akció, egymagában
még nem biztosítja az anyagi
bázist. Meg kell mozdulnia
az egész magyar társadalom-
nak. És meg kell mozdulnia
a magyar zsidóságnak is,
hogy mint azt száz évvel ez-
előtt nagyapáik tették, úgy
ma ők is járuljanak hozzá a
Lánchid újjáépítéséhez. Mert
ne feledjük, a Lánchid fel-
építése a demokrácia újabb
győzelme jelenti. A demo-
krácia győzelme pedig a
zsidóság létérdeke. Tehát: A
Lánchidnak fel kell támadnia.

A Lánchidnak fel kell támadnia

A Lánchid, amely száz év-
vel ezelőtt először kötötte
össze tartósan Budát Pesttel,
ma romokban hever. Ezt a
hidat, Széchenyi dédelgetett
Lánchidját a magyar demo-
krácia helyre akarja állítani
a százéves fordulóra. A Lán-
chidnak fel kell támadnia,
adta ki a jelszót Gerő Ernő,
a hidépítő miniszter. Ennek
a jelszónak jegyében folyt le
az elmúlt napokban az orszá-
gos gyűjtés a Lánchid újjá-
építéséért. Bármily sikeres is

KIS HÁZTARTÁSBA IDŐSEBB EGYE-
DÜZŐLLŐ NŐT, aki szereti a gyer-
meket, felvenni. Csodát tudnak te-
kin'endém Löffler Samu XIV., Szob-
rán: u. 15/a. tsz. 2. Jelenlegi hely-
délén 8-10-ig.

Téritési trükk

Régóta várjuk a különböző
egyházak küzdelmének meg-
indítását az antiszemitizmus
ellen. Amikor ezt óhajtottuk
és óhajtjuk, nem állunk és
nem állunk elő különleges
igényekkel. Franciaországban
és Belgiumban, például, a ke-
resztény és keresztény egy-
házi körök több ízben rendez-
tek prédikáció-sorozatokat és
gyűléseket az antiszemitizmus
maradványainak leküzdésére.

Nagyon örültünk tehát,
amikor szerkesztőségünkbe
került a Megújodás című
havi folyóirat legújabb száma
és abban nagy címet olvas-
tunk a református egyház an-
tiszemizmust-elleni prédiká-
cióról.

Csak hogy örömről nem
tartott sokáig. A szöveget el-
olvassa azt kellett látnunk,
hogy voltaképp téritési trükk-
ről van szó!

Az antiszemizmus lekü-
zdését célzó, illetve formailag
ezt a célt szolgáló vasárnap
nagyobb részt téritési alkalom
volt. Ez különben egy pillá-
natig sem vitás, amikor azt
olvassuk, hogy az augusztus
3-i vasárnapot a kifejezetten
téritési szándékkal alakult
„zsidómisszió” rendezték és
azokat az ugyancsak téritési
feladattal megbízott „konventi
missziói előadó” körlevele
előzte meg.

„Krisztus keresztje zsidóhól
és nemzsidóhól egy, új te-
remtményt alkot” — szögezi
le dr. Makkai Sándor egye-
lemi tanár, konventi missziói
előadó körlevele, amely közli,
hogy a református zsinati ta-
nács rendelete alapján a re-
formátus papok prédikálnak
„a zsidómisszió hatékonyabb
szolgálatáról”, továbbá az ösz-
szes gyűlékezetekben „a zsidó-
misszió céljaira persely téte-
sték ki”.

Nem folytatjuk az idézést,
pedig még sok „szép” mon-
datot iktathatnánk ide. E
„szép” mondatok mellett igá-
zán elbukik az antiszemiz-
must cikornyásan elítélő mon-
datocská, amelynek nincs
sok értelme.

Félreérthetetlenül kellett
volna beszélni ezen az augusz-
tus 3-i vasárnapon.

Kertelés nélkül kellett volna
elítélni az antiszemizmust

minden fajtáját és meg kellett
volna mondani, hogy az anti-
szemiták nemcsak a zsidóság
ellen vétkeznek, hanem az
igazi kereszténység és keresz-
tyénség ellen is!

Óvatos körmondatokkal és
téritési agitációval nem lehet
kiirtani az antiszemizmust a
lelkekből. Akik a „zsidómis-
zió” körlevelét olvasták, vagy
az ennek következményeképp
elhangozott prédikációkat hall-
gatták, feltétlenül azt hihetik,
hogy a reformátusok hajlan-
dók ugyan az antiszemizmus
ellen a zsidókat megvédeni, de
csak akkor, ha ezek a zsidók
kitérnek.

Minden szövegezés, amit a
Megújodás-ban olvassunk,
ilyen értelmezést mutathat,
tehát alkalmas arra, hogy
nemzsidók és zsidók egyaránt
csak téritési trükköt lássanak
a körlevélben és prédikációk-
ban.

Higgyék el a zsinat urai,
a „zsidómisszió” vezetői és a
Megújodás című lapnak a
lapcím értelmét megcáfoló
szerkesztői, hogy másképp is
lehet beszélni.

Hogy miképp?

Szolgálunk egy példával.

Van Roey biboros, Malines
érseke — amikor a német
megszállás idején zsidó gyer-
meket ezreit helyezte el kü-
lönöző egyházi intézmények-
ben — a következő körlevelet
intézte a papokhoz és apá-
cákhoz: „Arra kérek minden-
kit, hogy a humanitárius akti-
vítás ne szolgáljon alkalmul
vallási téritésre”.

Magyarországon más volt a
helyzet. Magyarországon a
keresztény és keresztény fő-
papok a zsidótörvények fel-
sőbbi tárgyalásánál is csak a
kitérteket próbálták mentesi-
teni és még ebben a nehéz
helyzetben is kitérési propa-
gandát folytattak.

A Szálasi-korszak zsidó-
mentései idején ugyancsak
előnyben részesítették a kitér-
teket és a kétségbeesettek so-
raiban többnyire lelkeket ha-
lászta.

Most sem változott a hely-
zet. Az antiszemizmus lekü-
zdésére irányuló propagandá-
ból is szeretnénk téritési ak-
ciót csinálni!

Ki tud róla? Keresem fiamat
Dr. Somló Ödön ügyvédet

101 vép század

és Somló László-t

701 304 század, aki tud róla,
értesítsen. Wessely Árpádné,
Budapest, VI., Teréz-körút 6.

KERESSEM KOHN ANDORT,

109/25. szentendrei m.sz., 1942 november 27-én 101/7. m.század-
dal Pesterzsébetről orosz harcstérre került Gogol századpa-
rancsnokkal, utóbb állítólag 105/14. század lett 219/75. tá-
bori postaszámmal. Amerikában élő kétségbeesett édesanyja ne-
vében, értesítést kér Schächter Sándor, V. Fülöp-ut. 23.,
I. em. 3.

A számadás napjára...

Irta: dr. FERENCZ TIBOR

Reánk köszöntött az 5708-ik zsinagógiai esztendő. Tul vagyunk annak első napjain. Az Újév, a Jom-Hadin, az itélet, a számadás, a lelkiismeretvizsgálat, a magunkbaszállás napja, a bűnbánat, a megfeszülés és felemelkedés nagyszerű ünnepi ciklusában vagyunk.

Ha valóban őszintén és gatlás nélkül, maradéktalan odaadással, kerletés és meliőbeszéd nélkül teljesítjük a hagyományos önvizsgálatot a zsidóságnak házatáján — úgy le kell hogy szögezzük: a szörnyű pusztulás óta felmutatott kétségtelenül szép és dicséretes eredmények mellett rendkívül sok kívánni valót hagy maga után a zsidó élet alakulása mind egyéni vonatkozásban, mind pedig közösségi vonalon.

Legyünk öntudatos, gerinces zsidók, egyénenként és közösségeinkben egyaránt. Ne legyünk többé „elszáradt ág” a zsidóság nagy életfáján, hanem kapcsolódjunk be, egyre alaposabban vegyük ki részünket az egyetemes zsidóság nagy feladatainak teljesítéséből. Azonban nemcsak részvevő közkatónak kell lennünk a különböző országokban élő hittestvéreink közös, nagy akciónak lebonyolítása során, hanem számárnyunknak megfelelően kell hogy az egyetemes zsidóság feladataiból és terheiből is kivegyünk részünket. Számárnyunknak megfelelően kell, hogy a zsidóságot érintő kérdéseket felvessünk és kezdeményezői legyünk ezen kérdések letárgyalásának. Kell, hogy tölünk is kiinduljanak elgondolások, tervek, ötletek, akciók, mozgalmak, mert nem szabad felednünk hogy a borzalmas emlékü és irántató európai zsidó mészárlás áldozataként esett halott millió mártír, nagyon lepassztolta a zsidóság létszámát és szomorúan kell megállapítani azt a tényt, hogy a pesti izraelita hitközség a harmadik legnagyobb zsidó hitközsége lett a földkerekségnek. Szomorú ez a tény, mert nem azért lettünk a világ harmadik hitközsége, mert volt a zsidóság örvendetesen szaporodott volna, hanem azért, mert a zsidóság magját alkotó nagy hitközségek elhaltak, hittestvéreinket kiirtották. Az, hogy a világ zsidó

közökelei között a harmadik legnagyobb közösség vagyunk, súlyos erkölcsi kötelezettséget ró reánk.

Nagyon hiányokam például azt, hogy a magyar zsidóság nem emelte fel tilló szavát az „Exodus 1947” ügyében, pedig az egész világ sajtó- és hírszolgálatok hetek óta naponta foglalkozott és foglalkozik ezzel a kérdéssel. Majdnem meglepő, hogy ez nemcsak a hittestvéri szolidaritásnak, de az üldözöttek iránti kötelező rokonszenynek is — annál is inkább, mert a hivatalos angol jelentés szerint az utasok között 200 főt meghaladó magyarországi hittestvérünk is rajta volt ezen a hajón és indult el vágyai földjére.

Legyünk aktívabb, agilisabb, pozitív zsidók, karoljuk fel hazai hittestvéreink ügyét és ne tagadjuk meg külföldi véreinket, ne tagadjuk meg a Szentföldet, a palesztinai Zsidó Állam ügyét, vegyük ki méltóan részünket az ilyen akciókból, ami azonban nem jelenti azt, hogy mi magunk is cionisták, vagy pláne irgunisták legyünk.

Hazánkban — bála a demokratikus és a Függelenségi Frontba tömörült pártok felvilágosító munkájának — a mesterségesen felszított, ugynevezett zsidókérdés nyugvóponttra jutott, reméljük, hogy a zsidógyűlölet nem fogja többé felülni fejét, — de ugyanakkor zsidó részről sem engedhetjük meg, hogy zsidó csoportok szóban és írásban, vagy gyűléseken a zsidókérdést állandóan napirenden tartsák és kiélezzék a zsidó problémát.

Hazai zsidóságnak tulnyomó többsége itt akar maradni a hazában, szülőföldjén és demokráciánk áldásos vívmányai között kívánja berendezni és leélni életét.

Tárgyalatosan meg kell állapítani, hogy egészen elenyésző az a kisebbség, amely intranzingens cionista és fajnak, a

magyartól és a demokráciától teljesen idegen, külön zsidó nemzetiségnek hirdeti a zsidóságot, egészen elenyésző az a kisebbség, aki azt vallja és hirdeti, hogy a hazából a zsidóságnak ki kell vándorolnia.

Nem szállunk vitába velük, mi csak azt kérjük tőlük: valósítsák meg mennél előbb a cionista célkitűzést magukon, menjenek! Ha nem tudnak beilleszkedni a mi demokráciánkba, ha itt nem érzik jól, vagy biztonságban magukat, ha idegen nekik ez a világ, menjenek, de ne akadályozzák meg azt, hogy a demokrácia építőmunkájába beilleszkedve élhessünk. Mi megértő szívünk szerencsekívánságaita kísérjük őket utakon.

Hagyjanak fel minden agitációval és a nyilasok, a fasisták elnémitása után ne akarjanak ők, a zsidók erőszakkal és mesierkáltétn ujj zsidókérdést csinálni ebben az országban. Menjenek, senki sem áll útjukban és építsék fel az új zsidó országot és társadalmat elgondolásaik szerint, de itt ne nyugtalankodjanak.

A hazai zsidóság nagy többsége idegenül áll a zsidó nacionalista mozgalommal szemben és be kell hogy lássák, félre kell állniok a hazai zsidóság többségének boldogulása útjából, akik a szörnyű világéget követően megtalálták a helyes utat és a demokráciába beilleszkedve, hasznos, építő munkásai lettek a hazának.

Megnyugtathatjuk a zsidó nép jövőjéért és életéért — a történelem tanúsága szerint nem indokolatlanul — aggódo cionistákat, a zsidóság jövődjét illetően, mi hiszünk és bizunk a demokrácia átnevelő, társadalmajavító munkájának eredményében tudjuk, hogy a gondozásukba került tömegeket politikai, gazdasági, technikai és szociális fejlődéssel párhuzamosan erkölcsiükben és emberiségességben is előbbre fogják vinni a haladás útján, de a

világ békéje, jóléte és fejlődése felett örködni hivallott jövőben felállításra váró nagy nemzetközi világrendőrségnek (békehadserg) kellő ereje lesz ahhoz, hogy a világ bármely részén fellépő népgyűlölködést, fasisztát, vagy faji megmozdulást, vagy felkelést, csirájában elfojtsan és így biztosan hiszszük és tudjuk, hogy fajgyűlölet és zsidógyűlölet többé fejét felülni nem fogja és véres gyűlölet sorainkban pusztulást nem fog hozni.

Minekünk, magyar zsidóknak komoly feladatunk a demokrácia megerősítése. Ezen kell fáradoznunk éjjel és nappal minden elképzelhető módon, ez az a program, amelyben mindannyiunknak maradéktalanul egységesnek kell lennünk.

Azután, a történelemben eddig még nem ismert világéget után, melyből a sors, vagy a véletlen, de minden esetre az Isten kegyelméből ölle kerülünk ki, bennünk, a túlélőket nagyon sokra kötelez. Az Auschwitzban és a többi haláltáborokban legyilkolt milliók után ma sincs még teljes nyugalom és béke a világon. Hol itt, hol ott üli fel a fejét a neonatsizemizmizmus mérgező kígyója. Hol az egyik, hol a másik földtekén folyik a lélek-mérgező usztítás és izgatás a zsidóság ellen.

A Szentírásunk, a Tóra előírja, de a történelem szomorú tanúságai kötelező parancsként róják reánk, hogy egymásratalálva, felvértézve szent Tóránk tanításával, felbonthatatlan élő, nagy egységfrontot alkossunk a gyűlölet ellen. Legyünk a szeretet, a béke, a megértés, a kiengesztelődés, a segítőkészség, a példás testvéri összefogás, a szent egységbe tömörültek közössége, az új pogányság és barbarizmus helyenként fellobbanó világörületében.

Büszkén öleljük keblünkbe, zárjuk karjainkba, mutaltjuk fel és tartjuk a magashba a mi nagygyúra hureolt, meggyalázott szent Tóra tekercsünket, vállaltjuk magashbos tanításait, hirdetjük és gyakoroltjuk legszentebb parancsát: a felebaráti szeretetet.

Hirdetjük, fízenjük, óhajttjuk és kívánjuk a négybetűs, százszer szent héber szónak állalános valóráváltását: „Salom!” Békel

Keresem feleségem,
SILBER JÓZSEFNET
szül. Feldheimert Terézt, szül. 1905. Vác. 1944 nov. 16-án hurcolták el. Utolsó hírem Mosonmagyaróvárról volt. Könyörögve kérem két gyermekemmel együtt ki barmit tud róla, értesíteni. Silber József, Székely Bertalan-utca 8. I. 19.

Közelednek az őszi esték...

IRATKOZZÉK BE

Dr. LANGER NORBERT

ÜTNYELVÜ KÖLCÖNHÖNYVTÁRÁBA

ANDRÁSSY-UT 58

Előfizetés csak

HETI 2 FORINT!

Beiratkozás bármikor. Naponta cserélhet.

*A cikkíró hivalló személyére való tekintettel, teljes terjedelmében közöljük a fenti cikket, az Új Élet eddigi álláspontjának fenntartásával.

Dorosits

Mostanában olyan ügyet tárgyal a magyar népbírószék, amely még a borzalmakban bővelkedő eddigi népbírószéki tárgyalásokon is túl tesz. Ezen a tárgyaláson az ukrainai munkaszolgálat legvéresebb epizódja, a dorositsi haláltábor felgyújtása, közel kétezzer ártatlan munkaszolgálatos tűzhálalá-elevenedik meg. Szentkatolnay Reinitz Dezső ezredes, a dorositsi tífuszláger parancsnoka áll vádlottként e napon a bíróság előtt, hogy számot adjon arról, miért gyújtotta fel a dorositsi kórházat és miért adott parancsot, hogy a tüztengerben álló barakkokból menekülő lázas betegek a keretlegénység lefőjje.

Szentkatolnay Reinitz Dezső azzal védekezik, hogy ezt a parancsot nem ő, hanem névrokona, egy másik Szentkatolnay nevű tiszt adta át, egyébként ép oly szadista gazember volt Ukrajnában, mint ő és akiről ezek szerint épúgy fel lehet tételezni, hogy ilyen parancsot kiadott, illetőleg, kiadott volna.

A hangsúly egyébként nem is ezen van. Higgyék el annyira mindegy, hogy az első vagy a második számú Szentkatolnay príbékét itélék el azért a dorositsi tüzért, aminek lángjai mellett nemcsak közel kétezzer munkaszolgálatos halt istenhalál között mártírhalált, hanem ami végre rávilágított, hogy a magyar munkaszolgálatosok számára nincs kegyelem, mert nem munkára, hanem megsemmisítésre, elpusztításra hurcolták el azokat, akik sokszor kegyetlenségben tulletek Hitler S. S.-tegyeinek is.

Dorosits, ez a kis fehérorosz falu neve bolsekerült a történelembe, a fasizista kegyetlenségek véres történelembe. Nem németek, nem nyilasok, hanem Horthy tisztjei avatták fel a békés falut a szörnyűségek szimbólumává és az a lüz, amit az első vagy a második számú Szentkatolnay nevű hóhér parancsára gyújtottak meg, egy-azsersmind elhamvasztotta azoknak a kishaláluknak és tébolyzóknak is tétovázását, aki még mindig, azt hitték, hogy Horthy tisztjei — ebekintve a csekétszámú kivételből — egy jótállnyival különbek, mint Hitler brávi.

Azoknak, akiknek rossz az emlékezetük, legyen szabad, minden költői tulzással nélkül néhány százaz monddal feleleveníteni, hogy 1942-ben tulajdonképpen mi is történt Dorositsban.

1942-ben, amikor Ukrajnában ezer és ezer számra betegedtek meg a munkaszolgálatosok tífuszban, amikor a sírok ezerszámra gyarapodtak és a százasparancsnokok árcaikak után nem győzték hazaküldeni a szkeletotip jeleneteket, hogy X. Y. „végegyengülésben meghalt”, a honvédelmi miniszté-

rium urai, akik ezt a tömeggyilkosságot feldézték, végre elhatározták, hogy a rohamosan terjedő járványt, amely a honvédelmiakat is fenyegette már, valahogy legálább is lészatra megfékezik. Így született meg a dorositsi gyűjtőtábor.

Mielőtt ennek a gyűjtőtábornak ismertetésére bővebben rátérnénk, legyen szabad előbbi mondatomra visszatérnem. Nem véletlenül és nem előzáró iram azt, hogy a honvédelmi minisztérium urai, akik ezt a tömeggyilkosságot feldézték, hanem felelősségen tudatában, mert mindenki tisztában volt azzal, hogy a piszok nyomán jön a tetű és a tetű nyomán jön a flekkifuszt. Ezért nem engedtek a munkaszolgálatosoknak fehérneműváltást küldeni és ezért vonták meg tőlük a szappant. A piszok, a váltás nélküli fehérnemű, a szappanhány pedig kitermelte a tetűt és a tetű a flekkifuszt. A többi pedig ment a maga útján. És ezért iram az előbb, hogy oly mindegy, hogy az első számú, vagy a második számú Szentkatolnay volt-e a gyilkos. Szerintem a főbűnösöket feljebb kell keresni és a dorositsi és egyéb ukrainai tömegmészárlások perét, az igazi, nagy pert működőbb elő kell venni!

Dorositsban a kolhoz raktárakat alakították át szükségkórházakká. A szellő, sokszor tetlenélküli, vagy oldalafalak nélküli raktárakban, mint oda-dobott gabonaszákak hevertek 41—42 fokos lázban a betegek ezrei.

Kevés orvos, kevés, majdnem a semmivel egyenlő gyógyszer és a a legminimálisabb jóindulat: ez jellemezte Dorositsot.

Kétezeröttszáz beteg feküdt itt állandóan és a leghetlenebb körülmények közt. Hogy ezzel a kétezeröttszáz beteggel mi történt egy hűvös májusi éjszakán, azt hadd mondja el Gyarmathy László főhadnagy, volt munkaszolgálatos századparancsnok, aki az előző folyamathoz tett népbírószéki tárgyaláson szószentül ezt vallotta:

„Parancsot kaptam feljebbvalóimtól, hogy el kell népteleníteni a kórházat. Egy éjszaka riadóra ébredtem. A járványkórház hatalmas kigyóknak állott. Körülötte géppisztolyosság létezés volt a menekülő bete-

geket. Egy sem menekülhetett meg. 400 munkaszolgálatost lőttek agyon, a többi bent égett az épületben. A következő évben ugyanilyen körülmények közt felgyújtották a 106. kórházat is. Itt 264 munkaszolgálatos lőtte halálát. A 107-es kórházat nem-sokára hasonló sors érte. A táborparancsnok, Szentkatolnay Reinitz Dezső 1943 júniusában rövid táviratban jelentette a honvédelmi minisztériumnak, hogy munkaszolgálatosok vigyázatlansága folytán a tábor barakkjai leégtek és a nagy részt, lázas, járnai nem tudó betegek, va-

valamennyien ott pusztultak. A halottak számát 500-ban állapította meg.” Ez volt Gyarmathy főhadnagy vallomása.

A minisztérium természetesen soha nem indított vizsgálatot a dorositsi két tüzeset ügyében, még az sem érdekelt, 500 vagy 2000 áldozata volt-e a tüzeset-nek. Minek, hisz csak zsidó munkaszolgálatosok haltak ott máglyahalál.

Vajon a népbírószéki tárgyalás világosságot fog-e vetni a dorositsi tűz igazi felidézőre?

ZSADÁNYI OSZKÁR

a „Musz” Szövetség nagyválasztmányi gyűlése

Vasárnap tartotta a parlamentben a Munkaszolgálatosok Országos Antifasiszta Szövetsége országos nagyválasztmányi gyűlését, amelyen a vidék 104 kiküldöttje vett részt. A gyűlést Simor Dezső ügyvezető elnök nyitotta meg és ismertetette a jóváhagyott alapszabályok legfontosabb pontját az antifasiszta erők összefogásának célját. Dr. Benedek László főtitkár a választások eredményeit ismertetve ki és a mozgalmat kísérle-tésének fontosságát ismertet-tette. Kádár László alelnök a Szövetség szervezési eredményeiről és a hadigondozási, iparrendelő, állami jogosítványok, iparrevízió, B-lista, elhagyott javak, üzlethelyiségek, önállósítási kölcsönök stb. ügyekben végzett szervezeti munkáról számolt be. Erdős Tamás a Szövetség rendszeti feladatairól és a katonai rehabilitációról beszélt. Vágó Gyula gazdasági beszámolóját és költségvetési javaslatát a választmány tudomásul vette. Dr. Vámbéry László a Szövetség jogász csoportjának jelentését ismertet-tette és ezzel kapcsolatosan rá-mutatott a Szövetség jelentős feladataira a jogszérmek kikü-szöbölése terén. A jogász csoport a fasizista rendelkezések joghátrányainak végleges rendezése ügyében javaslatot kész-ít, melyet a politikai, törvén-yhozási- és közigazgatási tényezők elé juttat. A Szövetség kulturális feladatairól, felvilá-gosító munkájáról és az anti-szemizmus elleni küzdelemről Pór Dezső alelnök beszélt. Az ifjúság feladatait a demokrácia védelmének kiépítésében Schäch-ter Imre ismertetette.

A Szövetség vidéki működéséről a fősoporiok vezetői számoltak be Debrecen: Gyula-házi Jenő, Győr: dr. Frankl Imre, Miskolc: Vértési Jenő,

Nyiregyházát: Kálmán Ervin, Orosháza: dr. Bárány Oszkár, Pécs: Harnik István, és Uj-pestet Köszegi Sándor képviselték. Kallós Imre a Szövetség ügyvezető társelnöke hat hóna-pos munkatervet adott. A vá-lasztmány a javaslatot elfogad-ta és elhatározta, hogy a Szö-vetség működésének erőteljes kiszélesítésével a fasizmus nem-zetiségi, politikai és faji üldö-zőjének aktivizálásával ki-akáltják azt a legerősebb anti-fasiszta szervet, amelynek ere-jére a demokrácia mindig szá-míthat.

Nívós vita és felszólalások után a választmányi ülés ha-tározati javaslatban tett hitet a hároméves törv megvalósí-tása, a demokrácia megerősí-tése és a társadalmi béke bizto-sítása mellett. A választmány elhatározta, egy nemzetközi antifasiszta ünnepség megren-dezését és antifasiszta vándor-kiállítás megszervezését.

Kérem azt az Oroszországból hazatért munkaszolgálatost, aki

Dr. Fazekas Sándor

szül. 1901, debreceni ügyvéddel volt, vagy tud róla, adja le cí-mét Gündör Ferencné, XIV, Kövér Lajos-utca 2.

Kivándorlók!

Használt és új

hajókofferok és bőröndök

nagy választékban

WEIL Népszínház-28 utca 28

Telefon hívó: 136—816

PAPIR, IRÓSZER

üzletkönyvek, karlotékok, amerikai naplók és átiró köny-vek. WEINBERGER ÉS FEJÉRNÉ, VI., Deák-tér 6. (Anker-palota). Tel.: 420—613.

Gyermekágy, nyugágy, bicikli, játékaru legolcsóbban VICA-nál Nagybúdi Szabó-utca 50 Király-utca sarok.

UJDONSÁG a petróleumfűtés terén

Légiűtés áramló forrólevegővel

Eddig nem létezett teljesítmény

PETROL HEATING KÖLÉGSZÓRÓ

bármely petróleumfűzőre helyezve azonnal SZAGTALANUL FÜT

Szabadalom bej. Bemutatja: FERROMETALL, V., Pozsony-ut 6. Tel.: 380-126

A négyszázéves csoda

Irtá: Korein Dezső

A nagy világtelfordulás közepette megfelfedeztünk egy oly csodáról, amelyhez hasonló a zsidóság történelmére is alig tud felmutatni. 400 évvel ezelőtt a katolikus vallási fanatizmus tobzódása által diktált spanyol inkvizíció máglyára hurcolta mártírjaink százait. Ezek mellett sok ezer maranus, látszatkegyeskedés által mentette át életét. Utódaik most négyszáz év után jelentkeztek és lökésdéllel visszatérnek a rájuk erőszakolt hitről a zsidó vallásra. Tíz évvel ezelőtt Artur Carlos de Barros Baste nevű kapitány Lisszabonban „Halapid” cím alatt havi folyóiratot adott ki, amelyben több ezer maranusnak a zsidó vallásba való visszatérését, Ábrahám szövetségébe való felvételét névszerű sorozatos jegyzékben közölte. Erre ennek a lelkes új zsidónak élettörténete, amelyet a második világháború előtt megjelent hamburgi zsidó lap a következőkben ismertet: Baste kapitány a portugál maranus-mozgalom vezetője Amarané községben 1887-ben született. Az első világháború alatt egy Franciaországban és Belgiumban harcoló század parancsnoka volt és harci szolgálattal több kitüntetésben részesült. Páradózásának sikerült az opportói egyetemre a héber nyelv és irodalom részére egy tanácskét felállítania. A háború után az opportói katonai fogház igazgatója lett. Néhány évvel ezelőtt Baste Opportóban egy hivatalosan elismert zsidó hitközséget alapított. Ennek egy személyben lelki vezetője, tanítója, héber fordítója és szervezője lett. Utána Belmonte városából indult ki az egész Portugáliára kiterjedt maranus-mozgalom, amelynek során több ezer maranus tért vissza nyilvánosan és csodálatos lelkesedéssel az ősek hitéhez. A lisszaboni zsidó hitközség elnöke a következő érdekes eseményt írta meg egy berlini lapban: „Egy pénteki istentisztelet kezdésekor templomunk bejáratánál egy katonaiszti egyenruhában megjelent szerény fiatalember azzal a kérelemmel fordult hozzám, hogy neki az istentiszteletben való részvételét engedélyezzem. Azóta őt gyakran látom templomunkban. Egy ízben bizalmas beszélgetésre kért fel, amelyen a következő titkát tárta előm:

Elnök Uram! Anyám katolikus, nemrég elhalt atyám pedig maranus volt, amit én azonban csak most halála után tudtam meg. Atyám időközönként, főleg péntek este visszavonult egy külön szobába. Ugy észleltem, hogy ő ott külön imádkozik oly nyelven, amelyet én nem értettem. Ő soha egy szóval sem említette vallásos érzelését. Én azt gondoltam, hogy mohamedán

vallás. Halála után, amely részemre a legnagyobb csapás volt, kinttára külön vallási életét. Az én lelkemnek a katolikus vallás teljesen idegen volt. Keresetem Istenhez utamat és legszívesebben boldogult atyám útján szerettem volna járni, mert végtelen szeretet élt bennem édesatyám iránt. Itt Lisszabonban, az Önök templomában táruult fel atyám titka villámszerűen előttem. Ön gyakran látott engem templomunkban. Ez nem egyszerű hallgatás volt, hanem bensőséges lelki újjáébredés és szívbéli gyönyör. Mikor az Önök héber imaszövegét, annak ősrégi titokzatos ritmusait hallgattam, úgy éreztem, hogy most itt a gyűlekezésben Ábrahám, Izsák és Jákob utódai között vagyok, akiknek évezredek levegőjét szívom magamba és lelki társulás támadt szívemben Önökhöz, akiket testvéreimnek érzem. Valami bensőséges érzés azt szuggesztálta lelkemben, hogy ez a vallás volt boldogult atyám hita. És ez legyen az én vallásom is. Most tehát Önhöz jövök Elnök ur, segítsen engem atyám vallásához vezető útra.” Baste elhatározása szilárd volt és azt minden akadály dacára erős lélekkel keresztül is vitte. Nagy szorgalommal hozzáfogott a zsidó tudomány és nyelv tanuláshoz, amelyet teljesen elsajátított. Anyja halála után Tangerben, az azzal járó áldozattal áttért a zsidó vallásra és feleségül vett egy lisszaboni zsidó leányt. Házasságának egyik feltétele volt, hogy menyasszonyának a héber nyelvet meg kell tanulni — amit az meg is tett. Baste álma megvalósult és mint hangzózatla, élete legboldogabb pillanata volt. Bekapcsolódott a zsidóság kötelékébe. Most új életet kezdett, egy szent életet tűzött maga elé. Összegyűjtötte az ország minden részében szélszörva élő maranus testvéreit és bajársait, akikkel együttesen megalakította az első opportói maranus hitközséget, ahol ő immár egy évtized óta mint fegházigazgató és a sajtócenzor tekintélyes állásban és megbecsülésben élt. A négyszáz évvel ezelőtt brutális erőszakkal és lelki kínzással kitermel maranusok utódai most négyszáz év után lassacskán visszatérnek őseik hitéhez, ami a zsidóság csodálatos lelki erejének eklatáns bizonyítéka.

HAVAS Tel: 126-936.

üzletli könyv,
papír, töltőolaj

Bp.V., Bajcsy-Zsilinszky-u. 76

Deportáltak árulása

Irtá: Gervai Sándor

Stockholm, szeptember.

A fasizmus elleni háború utolsó napjaiban, amikor már mindenki láthatta, hogy Hitler legyőzték, a német vezetők egyrésze abban a nem is nagyon titkolt reményben, hogy ezzel az engedménnyel életüket és vagyonukat megmentik, lehetővé tették, hogy 40.000 deportált a német gyárakból és gyűjtőtáborokból Svédországra kerüljön. Így jutott 10.000 zsidó, ennek a szerződésnek az értelmében svéd falvakba és városokba, ahol egészen ritkán tapasztalható megértéssel és segítő akarással találkoztak. A betegek kórházakba kerültek, az egészségesek munkát kaptak, amelynek béréből szépen megélhettek. A svéd nép nem nézett rájuk görbe szemmel, mert zsidók voltak: ellenkezőleg, ha lehet, mégis jó szándékkal és együttérzéssel fordult feléjük. Az illetékes svéd kormányzati tényezők, — nagyon okosan — nem a kereskedelem és közvelítés, — hanem a termelői munkába állította be őket. A svéd osztrályöntudatos prohetáriátus pedig, amely elutasította a fasizmusnak feléje nyújtott mérgezett borát, barátságosan fogadta az üzemekben és gyárakban az új munkatársakat.

Zsidónak lenni — tehát nem jelentett hátrányt azok részére, akik deportálként érkeztek Svédországba. Ezek után annál nagyobb meglepetést keltett és leplezhetetlen megdöbbenést okozott a tárgyilagos szemlézők előtt, a volt zsidó deportáltak, sajnos, igen tekintélyes részének, hisztériás menekülése és megszökése a zsidóságtól. Hatalmas méretű kitérés folyamat indult meg. Magas vegyesházassági házban ég a deportált zsidóság. Könyvű zsákutányai ők a térítő különállományok egyre fokozódó rohamai, akik — a svéd demokráciákkal ellentétben, akik a német fasizmust teszik főellenfélük a zsidóság ironyu szenvedéséért, — ezeknek a szenvedésnek, lelki egyensúlyukat veszített embereknek a „Zigeuner-lager”-beli capo elmentmon-

dást nem tűrő hangján hirdetik, hogy kintjük, üldöztetésük okozói saját maguk voltak, azzal, hogy makacsul ragaszkodtak zsidóságukhoz és nem tértek meg. Eltekintve attól, hogy ez a szólam hiteltelenség, jóváhagyja és igazolja a német fasizmusnak a zsidóság ellen elkövetett kegyetlenkedéseit egyfűst alatt a fasizmus létezőségeit is törvényesíti, a térítő rohamcsapatoknak a volt zsidó deportáltak elleni „bevetése” hiú képzelgés, alacsonyítja le a vallásszabadság fogalmát s amikor azt a hitet terjeszti, hogy a deportáltakat megfélemlítse, hogy akik zsidó marad, annak nincs az élete sokáig biztonságban, — értsd alatta azt, hogy a pusztító létezés jogának a megszerzéséhez is hitehagyásra van szükség, — akkor tulajdonképpen a féltelenküli élethez való jogot tagadják meg a zsidóságtól.

A deportált lelkiségű ember hajlamos arra, hogy nemcsak a lágerbeli, hanem a térítő papok szavait is szentírásnak vegye: 50 svéd koronáért, — ez a szokásos „segély”, amit a kitérők kapnak — annak a térítő vállalatnak adja el a hitét, akivel előbb találkozott. Ugyanakkor a sokat szidott svéd zsidóság körében a legritkább esetben fordul elő a kitérés, sőt ők büszkéek zsidóságukra.

És itt van még a vegyesházasságok problémája, amely a kitérés követi. A zsidóságtól való elszakadásukat ezzel akarják kihangsúlyozni. Máramaros feketehajú zsidó lányok, a lengyelországi jesivák volt nővendékei a berlini kávéházak csufolódó irodalmárai, doboltai varrólányok és nagyváradi kereskedelmi ügynökök egymással versenyezve köntnek vegyesházasságot. Ezek a tegnapi deportáltak, akik Isten kegyelméből megmenekültek, szenvedéseik folytán meghasonlottak önmagukkal és zsidóságukkal. Mindent eldobtak maguktól, ami a zsidóságra emlékeztette őket, de ezt a meghasonlást megőrizték. A régi svéd zsidók nem akarják

Női- és férfiszövet-különlegességek szaküzlete

RÓZSA LÁSZLÓ BUDAPEST,

IV., PETŐFI SÁNDOR-UTCA 16

TELEFONSZÁM: 184-102

ket befogadni, a svédok tudomásul veszik, hogy léteznek, de nem törődnek velük, ők pedig úgy érzik, hogy új nacionalizmusukat, akár szükség van erre, akár nem, ki kell fejteniük valami módon. Mi lehet nekik más? Szidják a zsidókat, irredelmienek velük szemben és követelik, hogy „asszimilálódjanak”. Svédországban az antiszemitizmus a miniatűr fasizma-párt üzlete. Micsoda örögi játéka a soranak, hogy önkéntes mezei hadakat abból a rétegből kap, amely az antiszemitizmus és fasizmus első számú áldozata volt! Mindenképp meg kell jegyezni azt, hogy a svédok nemcsak hogy nem kivételként ezt a bűz buzámat a zsidóságtól való elszakadástól, hanem komoly bosszúakat áldoztak magyar, német, lengyel nyelvű zsidó iskolák felállítására az ország különböző részein és annyira előrelépnek voltak, hogy az orthodox zsidók részére külön iskolát létesítettek.

Nem, nem ez az az út, amelyen a volt deportáltaknak járniuk kell...

UTLEVÉLKÉPEK,
fotócopiak azonnal is
KIS FOTO STÚDÍÓJA
Erzsébet körút tizenhat
Telefon: 422-511

Gyertya,
méces,
beeresztők

Nagytakarításhoz minden anyag. Festék-, esset- és keféruk legelősebb árban

FÓKA festékház Dob-u. 9.
Telefon: 227-059.

Cégtulajdonosok: Fogel Ferenc és Kassai László

Butor,
szőnyeg
vétel, eladás legelőnyösebben
GLÜK-nél
Teréz-körút 23. Rákóczi-út 63.
Részletre is

Varrógépek
ipari és háztartási célra. Képzés, javítóműhely.

GYERMEKKOCSIK
nagy választékban, Ráchrach,
Dohány-u. 68. Tel.: 222-087.

NEUFELDNE
NEMES SÁRI
FÜZŐSZALONJA
Szombaton zárva
Budapest, Pozsonyi-út 57, I. 3.

Főrabbit iktatott az ujjáéledt szolnoki hitközség

A mártírjainknak áldozó gyászünnepeink között, életre bátorítónak hat minden olyan jel, amely vigasztalást bizonyítja, hogy a szenvedéseken új zsidó élet teremődik. Különösen akkor érezzük ezt, ha a maroknyi vidéki zsidóság életreményéről kapunk hírt, olyasmint, mint most Szolnokról is, ahol a reménykedő szívek melegségével iktatták be a hitközség új főrabbiát. Ezzel az aktuális feljessé lett a szolnoki zsidóság közössége és hittele, amelyet most már lelkesüléssel az élen megmozdíthatatlanná kell erősíteni. Ennek értékelését bizonyítja, hogy dr. Singer Ödön főrabbi beiktatásán a kormány megbízásából megjelent Földi István főispán, valamint jelen voltak a hatóságok küldöttsége és a különböző egyházak papjai. Az ország zsidóságát Stöckler Lajos, az Országos Izraelita Iroda elnöke, a fővárosát pedig Domonkos Miksa, a Pesti Hitközség ügyvezetője képviselte.

A vasárnapi beiktatás ünnepsége a kiválasztott templom előcsarnokában kezdődött, ahol Rákóczi Andor hitközségi elnök az előjáróság élén a díszes thorával és a templom kulcsával várta az új főrabbit. Rövid idő múltán díszornátusban megjelent dr. Singer Ödön főrabbi és felsendült a: Baruch hába... és utána a hitközség elnöke üdvözlő szavak kíséretében szimbólumként az új főrabbinak átadta a templom kulcsát és a thorát, amelyet a frigszekerényben helyeztek el.

Dr. Herskovics Fábián pesti rabbi megleghangú beszédében méltatta a szolnoki zsidóság új főrabbiáját — általa személyesen jól ismert — egyéniségét, amely arra a nagy tisztásra avatja, hogy az életben maradt és új életet teremtő zsidóság lelkipásztorja legyen. Majd beszéde végén megáldotta a szolnoki zsidóság papját.

Az áldás után dr. Singer Ödön főrabbi — aki ezidőig a Joint budapesti intézményeinek volt lelkésze — és emellett tevékeny

munkásként vett részt az O. Zs. S. B. szociális munkájában — tartotta meg ünnepi beszédét a hívők és vendégek előtt.

A rabbi hivatásának gyakorlati ideje nincs korlátok közé szorítva — mint más munkakörben dolgozóké — mondotta a papi hivatás vázolásában. — Mindenki, akiben a hit megrokkant a vészes idők borzalmai miatt és elfordult atyái Istentől, ahhoz megyek, felkeresem otthonában, megvigasztalom őt az Ur szent szavaival. Mindenki, aki beteg és az orvos gyógyító irján kívül az Isten igéjére is szomjazik, aki gyenge, annak bot leszek, amelyre támaszkodhat, minden elesett számára segítő kéz leszek, amelynek erejével újból felülemelkedhet és el fogok menni az Ur igéjével és be fogok kopogtatni a szegények ajtaján és a szeretet szavaival világosságot fogok az elsötétített otthonokba vinni. És be fogok menni a gazdagok otthonába is és megtanítom őket, mily jó jónak lenni, mily felemelő adni, segíteni, támogatni; mily felemelő érzés emberek ajkára mosolyt varázsolni, gyermekek szemében az öröm könyveit látni. Az egyedül maradt öregeknek, asszonyoknak és férfiaknak olyan látogatója akarok lenni, hogy azt érezze — a fia látogatta meg. Az árván maradt gyermekeknek atyja kell, hogy legyen, tanítómestere, aki gerinces, öntudatos zsidóvá neveli őket.

A főrabbi ezután a zsidó szenvedésekről és az új zsidó életnek megteremtéséről beszélt a meghatolt hívőknek.

A templomi beiktatás után a hitközség diszközgyűlést tartott, amelyet Rákóczi Andor elnök nyitott meg és rámutatott arra, hogy a megmaradt nyáj a sok szenvedés és veszteség után újból összeverődött és pártort kapott, akit híven követni fognak. — A szolnoki Chevra Kadisa részéről Merényi elnök mondott köszöntő szavakat, hangsúlyozva, hogy milyen ne-

héz feladat vár az új főrabbiára, mert sokan elfordultak az Istentől és ezeket újból meg kell erősíteni hitükben. — Az Országos Izraelita Iroda nevében Stöckler Lajos elnök üdvözlötte a szolnoki zsidó hitközséget és a beiktatott főrabbit, kiemelve azt, hogy ez az ünnepség az ország zsidóságának is öröme, mert az egész zsidóság megerősödését is jelenti. — Földi István főispán, a kormány képviselőjeként köszöntötte a főrabbit. Szólt a meghívéséről, valamint elismeréssel nyilatkozott a zsidóság munkájáról, amelyre a demokráciának szüksége van. Utána Domonkos Miksa, a Pesti Izraelita Hitközség ügyvezetője a főrabbit üdvözlő szavai után a főispánnak a zsidóság munkáját méltató megállapításából kiindulva foglalkozott azzal a ténnyel, hogy a zsidóság teljes erejével igyekszik kivenni részét az ország ujjáépítésében. Dr. Sebestyén Károly szolnoki esperes-plébános a római katólikus egyház nevében mondott megleghangú szavakat és az új főrabbinak áldásos munkát kívánt, Szabódy Gyula lelkész a református egyházközség nevében héber idézetekkel bővelkedő köszöntőjében a közös munka fontosságára mutatott rá. Horváth tanfelügyelő a szolnoki kerület állami iskolái és tanintézményeinek részéről biztosította a főrabbit, hogy nevelői munkájában mindenkor segítségére lesznek. Tornay László a Kereskedelmi Társulat, Grossmann Sándor a Magyar Cionista Szövetség, dr. Gálos Henrik pedig a M. C. Sz. Joint csoportja képviselőjeként köszöntötték a szolnoki zsidóság beiktatott főrabbiát. Meghatott kedves volt a kis Gomabos Árpádnak az ifjúság nevében tett fogadalma és Berger Lászlónak, a főrabbi üdvözlője, Szarvasról hozott üdvözlése és Kun Gyulának, a szolnoki Izraelita Nőegylet elnök-nőjének a főrabbi hitveséhez szóló köszöntése.

(jkk)

3 órában belüli IGAZOLVÁNYKÉP 2 órában 10 Ft.
Foto Párisi Nagy Aruház

Mária Terézia üvegcsillárok, Orion, Philips, Telefunken gyári új rádiók egyévi részletre, Használt régi gépet becserelem

Geiger Rezső

villamosági, elektrotechnikai és rádiószaküzlet
Budapest, V., Csáky-utca 9

Ékszerek, órák, ezüstárak
vétel, eladás legelőnyösebben
KENDE SÁNDOR-nál
Budapest, VI. ker.
Teréz-körút 48 (Nyugatinál)

Holtta-nyilváníthoz
szükséges adatok szakszerű felkutatását vállalja
Dr. Békési Tibor
és
Dr. Haraszthy Vince
nyug. rendőrezredesek magánnyomozó irodája.
Megfigyelt Nyomozó Informál
Budapest, VII. Erzsébet-krt. 17., 13. 14. Telefon: 222-802.

ÍRÓGÉP,
Számológép.
Vétel, Eladás, Javítás.
Karbantartás.
FUNK JÓZSEF
V., Csáky-utca 4. T.: 129-220.

BOSZORKÁNYTÁNC?

Irta: SÓS ENDRE

I.

Cseppet sem tulozunk, amikor rögtön a kezdet-kezdetén megállapítjuk, hogy Örkény István könyve, a *Lágerek népe*, amelyhez e széljegyzeteket fűzzük, az *élményt-jelentő* művek közé tartozik.

Nem mondjuk, hogy teljes egészében a *Grisa őrmester*, a *Nyugaton a helyzet változatlan*, a *Szibériai garnizon*, vagy a *Fekete kolostor* rangjával illelhető, de kétségtelenül vannak részletei, amelyeket Arnold Zweig, *Remarque*, *Markovics Rodion*, vagy *Kuncz Aladár* is nyugodtan vállalhatna.

Nem hittük volna, hogy ilyen rövid távlatra a nagy események és a fogság-benyomás után máris valamilyen fajtájú „összefoglaló” mű születessen. A *Lágerek népe* összefoglaló, sűrített lélekrajza a második világháború nyomán keletkezett szovjetföldi táboroknak.

II.

Amikor a szerkesztőségből hazavittük és a villamoson átlapoztuk, szinte felkiáltottunk: „Nini, hát Örkény István is antiszemita?” De, amikor figyelmesen végigolvastuk — helyenként nagyon élvezve — a *Lágerek népét*, bocsánatot kértünk önmagunktól az elhamarkodott ítéletért.

Nem! A *Lágerek népe* nem antiszemita könyv. S a *Lágerek népének* szerzője nem antiszemita író. Szó sincs róla! A *lágerek lakói* az antiszemiták és Örkény István elítélte volna a valóságot, ha a táborlakóknak ezt a jellemző tulajdonságát, amely annyi komplikációt okozott a lágerekben, bármilyen okból eltagadta volna.

III.

Örkény István sűrűn idégeti „az öreg Csontos Laci bátyám” mondásait. Nos, ez az öreg magyar egyszer megállapította:

— A zsidókat nem szereti senki!

Miért szerették volna a zsidókat azok a fogoly magyar katonák, akik a Horthy-korszak negyedszázada alatt — a hatalom, az iskola és a katonaság „jóvoltából” — antiszemitizmust reggeliztek, antiszemitizmust ebédelték és antiszemitizmust vacsoráztak?

„A nemzsidó magyarok nagyrésze — írja Örkény István — fehérizzó zsidógyűlöletet hurcolt magával. Ne áltassuk magunkat. Ne mondjuk, hogy a magyar paraszt nem volt zsidógyűlölő. Ne mondjuk ezt, mert az volt, s az volt, mert más nem is lehetett, belecsojtották, belevészték. Földéhes dührohamait a grófi nagybirtokosokról egy mesterfogással átforgatták a zsidóra. Birtokosra vagy birtoktalanságra egyformán. Talán nem tulzás mondani, hogy — negyvennyolc — feledhetetlen hangzásán kívül — soha még ennyi magyar nem egyezett meg egy gondolatban, mint a két háború között az antiszemitizmusról. Nagy kár, hogy nem valamely szebb eszmében kötöttünk egységet.”

IV.

„A Szovjetunióban nemcsak a zsidók várták a zsidó paradicsomot — szögezi le más helyen Örkény István —, hanem a nemzsidók is, különösen az értelmiség, a hazai propaganda nyomán. S ebben nemcsak a zsidók csalatkoztak, hanem a nemzsidók is. Kiderült, hogy az oroszok egyforma mértékkel mérnek a táboron kívül is, azon belül is. Ha a birebidszáni elnök csakugyan szanatóriumokba utalta volna a zsidókat, nemcsak ők diadalmaskodtak volna, hanem a nemzsidók is. Na látod, itt van: Ción bölcsői...”

Hát itt alighanem téved Örkény István! A zsidók nem vártak semmiféle „zsidó paradicsomot”. A zsidók — a munkaszolgálatosok hazai megaláztatása után — csak „egyforma mérték”-et kívántak! Tudták ugyanis, hogy — míg Magyarországon *numerus clausus*-ok és *numerus nullus*-ok akadályain kellett átvergődni — a Szovjetunió „szétlani alkotmányát” megteremtette a teljes és tökéletes jogegyenlőséget. Ez a jogegyenlőség, a dolgozók egyenlő kötelezségeit és jogait meghatározó alkotmányrendszer, oly tökéletes, hogy a

szovjet zsidók széles tömegei nem is áramlanak Biro-Bidszán felé, mert jól megvannak a szovjet dolgozók testvéri közösségében.

Abban is téved Örkény István, hogy a zsidók egy pillanatig is Ción bölcsőire gondoltak! Arra, hogy — ha kivételeznének velük — Ción bölcsői támadnának fel a nemzsidók gondolatvilágában. Fogadni mernék, hogy a lágerekbe került és lágereken kivülről zsidók kilencvenkilenc százaléka alig hallott valamit az infámis hamisítványokról. A cióni bölcsők világszerte aspirációit tartalmazó ál-protokollumokról csupán a nemzsidók egy része tud egyet-est. Milotay István, Bosnyák Zoltán és Hubay Kálmán politikai dajkaméséiből, amelyek oly sokáig andalították a magyar közép-sztyált.

V.

A *Lágerek népében* olvashatunk egy jelenetről... „1943 márciusában egy foglyokat szállító vonat befutott Szarátovba. 200 munkaszolgálatos is volt a szerelvényen, ezeknek egy küldöttsége le szállt és az állomásfőnököt kereste. Nagyon soványak, éhesek és rongyosak voltak. A főnök megkérdezte, mi a kívánságuk. Azt mondták, a szarátovi főbírival akarnak beszélni. De Szarátovban nincs főbíró. Erre tanakodtak és megkérdezték, hol laknak a gazdag zsidók Szarátovban. A főnök a fejét vakarta; bajos dolog, mondotta; azokat meg kell keresni. „Megkeressük” — mondta a küldöttség.

Végül még elővettek egy sürgőnyt, melyben a zsidó Biro-Bidszán köztársaság elnökét kéri, hogy nyitasson nekik szanatóriumokat és gondoskodjék róluk, mert megérkeztek. Ezt a sürgőnyt átadták, aztán kimentek a városba. Ugy hallottam, hogy csakugyan összehozták néhány kenyert és párszáz rubelt, de ezt se a zsidóktól kapták, hanem parasztoktól.

Már ebből a tényből is tanulhattak volna.

Fájdalom, nem tanultak, hogy nem tanultak, abból bizonyodalmak lettek. Mert a fogságot sokan úgy tekintették, mint a kárpótlás és jóvátétel korszakát...”

Meg kell jegyeznünk, hogy Örkény István — a munkaszolgálatos epizód ismertetésével kapcsolatban — megállapítja: „Kétségtelen, hogy a munkaszolgálatosok voltak ennek a háborúnak igazi hajtörőit. Akik fogságba estek, akár a Donnál, akár Sztaniszlau környékén, akár Magyarországon, azok egy-egy századnak megtizedelt roncsai voltak. Még annyian sem. Volt század, melyből egy maréknyi ember vészelt át a front, a tél és a fölgyújtások kegyetlenségeit. Volt sok, aki a Vörös Hadseregben a megmentőjét köszönte, volt, aki ereje fogytáig vonult vissza, de azért a legnagyobb részük vérmes reményekkel került fogságba.”

Elfogadjuk Örkény István megállapítását: a zsidó munkaszolgálatosok csakugyan „vérmes reményekkel” kerültek a Szovjetunió fogságába. De azért — tudom, mert sokáig voltam munkaszolgálatos — nem gondolt egyikük sem szanatóriumra, vagy hasonlóra. Mindenki csak arról ábrándozott, hogy nem kell majd többé aknára mászni, posztonkat és rugásokat szenvedni, folyton-folyvást éhezni és örökös halálfélelemben vergődni.

„Vérmes remény” volt már a fasiszta fogságból való kijutás is, hiszen minden munkaszolgálatos végeredményben hontalan volt saját hazájában, rabsozta saját nemzetének hadseregében és a Szovjetunió hadifogsága, igenis, — mondjuk ki — a fasiszta korszakában életmentést jelentett!

*

Örkény István könyvének egyik legérdekesebb fejezete a lágerekben található zsidók belső vívódásaival foglalkozik. Ez a belső vívódás akörül forgott: *miképp viszonylik egymáshoz — a pokoli szenvedések, a szörnyű megaláztatások után — a magyar zsidók magyar és zsidó mivolta?*

De nemcsak a zsidók belső viszonyaiban és nemcsak a zsidók egymásközötti viszonylatában zajlottak le disputák, hanem zsidók és nemzsidók között is. „Zsidók vagytok, vagy magyarok?” — itt is, ott is felmerült a kérdés. „Bennünket leköttek a magyarok” —

BALLON átlátszó, eső-, vihar- és lódenkabát

Márton és Szász V., Gróf Teleki Pál-utca 3.

mondta Molnár Endre lajossal: „Mondja, a tábor szorgalmas szabója. Nemzsidók viszont azt kiabálták: „Lenéznek bennünket, magyarokat...”

Örkény István „boszorkánytánc“-nak nevezi a zsidóknak ezt a lelki páróját a mulattal. „Erről a kérdéstről — írja a *Lágernek népe*-ben — hallgathatunk volna, ha ez a fogságbaesett zsidók magánygye lenne. De nem tudom, nem járják-e ugyanezt a boszorkánytáncot odahaza mindazok, akiket sárga csillogással megbélyegzett a mult.”

A zsidók vívódásával kapcsolatosan használt „boszorkánytánc” kifejezés — őszintén szólva — nem szerencsés. Meg kell érteni, hogy a sebek nehezen hegednek. Meg kell érteni, hogy önrzeties ember nehezen feledheti el az eltűnni kényszerült ostromcsapásokat és még nehezebben szülei, testvérei, rokonai, barátai kiirtását. *Nem lenne szív és lélek a zsidókban, ha egyszerűen napirendre tértek volna a mult felett.* A jövő azt kívánta volna, hogy a multon a nemzsidók is megfelelően elmélkedjenek és azok, akik résztvettek a büntetésben, eljussanak a büntületig. *Büntület nélkül nincs büntetés, büntetés nélkül nincs lelki tisztulás.*

A zsidók vergődése egy napon véget ér. Az élet szelleme természetesen legyőzi azt a kriptahangulatot, amelyben a zsidók jelentős része — sajnos, de érthetően — még ma is él.

Ez a vergődés azonban nem „boszorkánytánc”. Hogy mi a boszorkánytánc? Megmondjuk! Boszorkánytánc zajlik le azoknak az embereknek lelkében, akiknek nem volt elég a fasizmus tömeggyilkossága, akiknek nem volt elég a védtelen emberek üldözése és akik ma is ott folytatnák, ahol Szilasi idején abbahagyták.

Régi képeiről

szép nagyítást készít

Optifot

LEPJE MEG ÜNNEPEKRE
HOZZÁTARTOZÓIT

Teréz-körut 48.

28 éves hadiözegek elhelyezkedése
kiseb háztartásba vagy magánosbba.
„Hadiözegek” jellegre a kiadókba.

Brodetsky professzor az angol zsidókról

A zürichi *Israelitisches Wochenblatt* közli Brodetsky professzornak, a *Board of Deputies* elnökének nyilatkozatát az angol zsidók helyzetéről.

Az angol zsidóság legfőbb szervének elnöke a következőket mondta:

— Az esztelen terrorcselekmények nehéz helyzeibe hozták bennünket. Az utolsó hetekben többször olyan lelki atmoszféra támadt Angliában, amellyel nehéz volt megküzdenuünk. De sokaság segített meg a zsidó szolidaritás parancsát. Engem, mint a *Board of Deputies* elnökét, többször hívott meg a kormány tárgyalásokra, de mindig azt az álláspontot képviseltük, hogy nem tárgyalunk a *Jewish Agency* határozata ellenére.

— Sok ezer zsidó vonult tüntető menetben a City-n keresztül, hogy tüntessen a zsidóság palesztina aspirációi mellett. Kétszer volt a City utcáin ilyen zsidó tüntetés. Egyszer Hitler

ellen tüntettünk, most pedig saját kormányunk ellen. Az angol zsidók nem kívánnak dicsőrelet a világ zsidóságától magatartásukért, természetes, hogy a világ zsidóságával együtt harcolnak a zsidók jogaiért.

— A birodalmi rabbínatus mult hónapban böjtnapot rendelt el, amelyet a zsidó hontalanság tragikumának szenteltünk. Minden zsinagógában külön e napra készített imát mondtak. Manchesterben minden zsidó vendéglőt bezártak és minden zsidó rendezvényt elhalasztottak.

— Londonban állandóan kis tüntetéseket rendeznek a fasiszta Mosley párt tagjai. A zsidó önvédelmi szervezet alapján felfokozta gárdáját arra az esetre, ha Mosley hívei nagyobb garázdálkodásra készülnének.

— Liverpoolban a legutóbbi tüntetésnek kapcsán 150 kártérítési keresetet indítottak betört kirakatüvegek, rablott tárgyak s gyújtogatás miatt.

Beszámoló

a seelisbergi konferenciáról

Szeptember 11-én nagyszámú közönség jelenlétében szücsolt be a Pesti Izr. Hírközlő székliázának dísztermében a seelisbergi nemzetközi keresztény-zsidó konferencia befolyásáról, a konferencián a magyar zsidóság képviselőiben részt vett dr. Herskovits Fábán rabbi.

Domonkos Miksa ügyvezető bevezető szavai után dr. Herskovits Fábán ismertette a konferencia összehívásának előzményeit, majd rámutatott arra a tényre, hogy a konferenciának az egyre fokozódó antiszemitizmus adott aktualitást. Ennek kapcsán vázolta az angliai antiszemitizmus fejlődését. Ezután részleteket olvasott fel *Maritain*-nak, Franciaország vatikáni nagykövetének a konferenciához írt leveleiből, majd rátért a konferencia bizottságai munkájának ismertetésére. A konferencia célját az első bi-

zottság határozta meg, eszerint az antiszemitizmus világprobléma, mely csak közösben küzdhető le. A különböző bizottságok több nagyjelentőségű határozatot hoztak, így többek között a rehabilitáció, a hontalan személyek, a vallásoktatás reformja s a térítés kérdéseiben. Elmondotta, hogy a konferencián nehezen alakult ki a megértés, de záróakordban valamennyien érezték, hogy nagy események részesei voltak. Ha a gyakorlati eredmények is hasonlóak lesznek, meg lehetnek elégedve a konferencia munkájával. Ami a magyar zsidóság feladatát illeti, be kell kapcsolódnia a konferencia demokratikus munkájába, jelentette ki végül dr. Herskovits Fábán.

A mindvégig izgalmasan érdekes beszámolóért Domonkos Miksa mondott köszönetet az előadónak és kijelentette, hogy egyetemes zsidó érdekek tartja, hogy a magyar zsidóság teljes erejével vegyen részt a konferencia határozatainak végrehajtásában.

Tolna-Baranya-Somogy megmaradt zsidóságának szomorú találkozója

A deportálásban és munkaszolgálatban elhunyt dombóvári zsidók emlékeit megörökítő emlékművet vasárnap avatták fel Dombóvárról nagy szabású gyászünnepegre kerekében.

A gyászünnepegre nagyszámúban jöttek el az ország minden részéből a megmaradt hozzátartozók, hogy utolsó istenhozzádat mondjanak a jelképes síremléknél, amely 535 dombóvári zsidó emlékeit örökíti meg.

A gyászünnepegen ott láttuk a vármegye, a főispán és alispán képviselőit, a járás, a község előjáróságát, a Nemzeti Bizottságot teljes számban és a különböző testületek küldöttsegeit, az evangélikus és református egyház képviselőit. Antl Ödön nemzetgyűlési képviselő, Róth Sándor, a pécsi hírközlő elnökét és dr. Lehr Lászlót, a Munkaszolgálatosok Országközpontjának képviselőit.

Az újjáalakított templomot zsúfolásig megtöltötték a gyászolók, ahol dr. Krausz Henrik kerületi főrabbi magasszónyálán beszédben emlékezett meg a Dombóvárról elhurcoltakról és vázolta 600.000 magyar zsidó kegyetlen szenvedéseinek útját, amíg végre megváltást hozott számukra a halál.

A templomi ünnepség után került felavatásra a monumentális emlékmű, mely *Farkas Tibor* építész-mérnök gyönyörű alkotása.

A leleplezési ünnepségen a 30 tagú pécsi egyházi énekkegy *Lichtenstein* Mór főként vezényletével gyászszólamokat adott elő, majd *Rósenberg* kaposvári főkéntor „Siviszi” éneke után dr. Krausz Henrik főrabbi gyönyörűen felépített, a megbékélést hirdető beszéddel emlékezett meg a mártírhaltalt halt dr. *Friedmann* Hilbert főrabbról, akinek életben maradt neje és kislánya is helyet foglalt a gyászolók között és mind azokról, akik a gáz- és tüzkamrákban szörnyű kínok között haltak meg.

Antl Ödön, az Orsz. Iroda és a IX. kerületi elnöke nevében, dr. Lehr László a Munkaszolgálatosok képviselőiben, *Feln* Lajos hírk. elnök szomorú megemlékezése hagyott maradandó emléket a jelenlevőkben.

Gyászzénekek és a Himnusz fennségei akkordjai után a koszorúk elhelyezésére került a sor.

BÓGLER LAJOS

Perzsaszőnyegek
művészi javítását, mosását
szakszerűen vállalom.
PÉTER, Bajnok-u. 30

Kellemes ünnepeket,
Boldog újévet kíván

STEUER optika

VI., Oktogon-tér 4

Ciánoz Mezei Vacuum
takarít. Radiroz

VII., Akác-
utca 62. Tel. 221-895

Rémes nappalok

Írta: György Endre

A Rémes éjszakák és a Rémes hajnalok folytatása és befejezése.

A RÉMES HAJNALOK és kétségbeesett éjszakák sorában a dűshelyet a *waldheimi* foglalt el; az, amelyiket Theresienstadtba való áthozatalunk során virrasztottunk, küzdöttünk és éltünk át. Igazán csoda, hogy megértük a reggelt. Pestiesen szólva, itt jól bevittük bennünket az erdőbe. Sűrű fáktól övezett tisztáson jöttünk ki a pihenőhelyünkre, mert ráunkszakadt az éj és nem tudtunk továbbmenni. Gyengébb idegzetűek számára az erdő nem a legalkalmasabb hálószoba. De, ha a valóságos és a képzelet rémekhez még hozzászámítjuk mindazt, amit ez az éjszaka termelt, akkor érthető, hogy az erőseknek is inkább szűlt a bátorsága. Vagy egyszerűen lehettünk... Magyar és lengyel zsidók. A lengyelek kevesebben voltak, de a hírtelen összeroppanó és különösképpen leromlott szervezeti magyar zsidóknál sokkal változatosabbak, erőteljesebbek, mondhatnók: erőszakosabbak. Náluk jóval hamarabb kezdődött a német borzalom. Aki élve maradt, fanatikus, elszánt, keményre vált, amit még törhetetlenebbé edzett a tábori élet. Ők foglalták el a vezető helyeket, örök lettek, élelmeszerelősztők, ami lehetővé tette, hogy mindemelkedett *önmagukra*, legfeljebb kifejezetten *lengyel testvéreikre* gondoljanak. Bennünket, magyarországiakat, lenéztek, nem ítélték jó zsidóknak. Kifogásolták, hogy magunk között nem beszélünk jiddisch-ul, azzal vádolták, hogy flugyernekeinket megkíméljük a kötelező operációtól és gyűlölettől sziszegő hangon „cigányoknak” titulálták. Ők, akik onyari üldözöttséget szenvedtek el, még a cári önkény idejéből megmaradt atavisziális ösztönnel mindig ugrásra készen állottak. Védkeztek, de egyben támadtak is; főként pedig minden eszközt megengedhetőnek vélték céljaik elérésére, a másoknál előnyösebb helyzet kivívására. A mi csoportunkban csaknem mindenkinek megvolt a maga pokróca; mindnyájunknak akadt még egy kis molyója, élme. Nekik mindebből jóval kevesebb jutott. Sokan takaréknélkül fázlódhattak. Talán ez magyarázza, de nem menti, hogy a *sötétség leple alatt* szervezett megrohantak minket a *leplekért*. Elkeseredett küzdelem kezdődött, amelynek során erős markok fonódtak gyöngye nyakak köré. Jajvesztelés, sikoltás, vészkiáltás és segítségkérés zaja verte föl az erdő csendjét, meg álmukból a békésen szunyókáló madarakat. Ha már a takarókat a

csata hevében el is kellett vesztenünk, göresösen harcoltunk egyetlen felőrházunkért és a féléremünkért, aminek zsákmányként való átengedése a megfagyás veszedelemét zúdította volna ránk a félelmetes erdő párára, nyirkos sűrűjében. A kísérő SS-ek puskáikat ropogtatták, sokszor közvetlenül a közelünkben, azzal a nem is túlságosan reménykedéssel, hátha valamelyikünkbe lyukot fúrnak. Mire felzárkóztunk a hajnali köd és mi ott kuporogtunk kissé tépetten, zűlést, az emberkiválokól halálra rémítetten a barna földön, agyontüport párányok és cserjék között, — taláróinknak csaknem a fele átfordult az „ellenséges” táborba. Gazdát cserélt. A gyengébbek az erősek kezébe kerültek. És mi szegényebbek lettünk nemcsak az anyagi javakban, hanem lelkekben, illuzióinkban is. Megfosztottak minden egyben kívül a testvéri szolidaritás híreltől is...

★

A BORZALMAK ÉJSZAKÁJA lett volna az 1915. április 19., 20. és 21-iki, amit *Zinnwald* ban elűztünk át, anélkül, hogy tudtuk volna, milyen veszedelem leselkedik ránk. A sors keze elől való menekülésében Göring hajtatott az erdőn keresztül és azt ajánlotta az SS-nek: ha nem tudnak kimenekülni az egyre szűkebb záruló gyűrűből a még szabad Csehország felé, löjék halomra a zsidókat. Ma sem tudom, miért nem tették meg. Vagy féltek a közelgő szovjet csapatoktól, vagy már nem volt elegendő golyójuk másfélszer ember számára... Az örök sötétség helyett a szenvedésekkel, de mégis reményekkel is átszőtt nappalok jöttek el ismét...

★

EZEK A VÁRAKOZÁSTELJES NAPPALOK, amelyeknek zugaiból ezernyi veszedelem leselkedett, talán még az éjszakáknál és hajnaloknál is terhesebbek voltak. A nap világánál tudatosan szervezkedik és szöveleztek az ármánykodók az elveszejtésünkre, a lassu elkorvasztásunkra, vagy a másvilágra való gyors átvezetésünkre. Minden csak azon múlt végső eredményben, hogy az idő kinek kedvez, kinek a szolgálatába

szegődik: nekik vagy nekünk? Napi veszteségeinkből pontosan kiszámíthattuk, hogy mikorra zuhannak a sülfeszítőbe mind egy szálig. Az éjszakák és hajnalok mindent megővesztő ármányokkal mégis sejtelmesebbek voltak. Több volt ezekben az esélyesség. De a nappalok keservét éppen a fény mindent leleplező kiméltensége miatt egyre nehezebbé tudtuk elviselni. Már megamag is alig bírtam és mégis kellett annyi lelkierőmnek lenni, hogy nap mint nap nyugtassam a nálam is rosszabb lelkiállapotban és törődöttelebb testi kondícióban levő sorsársaimat, hogy „már nem tart sokáig” és „fel a fejfel”, „ezt a pár napot bírd ki öregem”. Hányszor állt meg kétségbeesetten a vakom előtt vágyva és szinte szűresülve a megnyugtató szót az öreg fölötoll-kereskedő, aki hetven esztendejének terhe mellett nem bírta a mázsás beállítók sulyát. Folyton mulogatta pehelykönyű írószerszámokhoz szokott, de most végre sebzett kezét és azt kérdezte, ki lehet-e ezt egyáltalán bírni? „Mit gondolsz, barátom, vége lesz ennek egyszer és hazajutok én valaha a feleségemhez, ahit annyira magára hagytam?” Tudtam én és ilyen kérdésekre *igen* és lehetett-e *ne*mel felelni? Meggyőződéseim fáklyája mind halványban pislikolt ugyan, mégis azt válaszoltam elhitelt erővel, hogy *igenis, mindnyájan* hazamegyünk és hamarosan megörményk a boldog viszonyítás. (Ő szegény, nem bírta ezt kivárni, feleségét közben ugyancsak elcipelték a halálba, amiről szerencsére a derék öreg nem tudott.) És az aprótermésű pineér, ez a valóságos bájos kis ember, nem azzal készülődött a napi szenvedésekre (gödörökbe, pincekbe zuhant és több ízben összelökte piciny testét), hogy összekulcsolta törpekezét, behunyt szemét és buzgón imádkozott önmagáért, családjáért és még az életben való találkozásért? Az emészto nappalok azonban az ő erejét is idő előtt felmorzsolták...

★

TANYÁZTUNK olyan pajtában, maglórákban vagy padlásokon, amelyekben meghagyták a porfelhőt lehelő széná- vagy szalmakazlakat, gazdasá-

gi gépeket, szecska- és répa-vágókat, cséplődobokat, s bár ezektől mozdulni sem lehetett, mégis betelereltek 5–600 embert. Valójában száznak is kicsi lett volna a hely. A nappal még csak etteli valahogy a nyomozón légtelen, a nyár hevéből felforró, az ócska holmiktól dohszagú, évtizedes pókhálófüggönyökkel díszített helyen: de, ha jött az éjszaka, félhomélessé, fojtoga-óvá, elviselhetetlenné vált a helyzet. Az ajtókat lehakolták és ráncborult a tömény sötétség. Ha megmozdultunk, a gépkatrészekbe vágunk a fejünket, lábunkat, kezünket, sőt néha még a szemünk világát is veszélyeztetve egy-egy kiálló vasrud. Tülszáz embert felkergettek a benti szénakazlak vagy halomba hordott szalmakazlak tetejére, ahol egy egymásra zsúfolódtak és annyira beagabalyodtak a takarmányhegyekbe, hogy csaknem megfulladtak. Pár órái elkényszeredett dögledés után az „emeleten” lakók megindultak lefelé. A sötétben nem tudván tájékozódni, reázuhtak valamelyik masinára. Jajgatás, sírás és káromkodás jelezte a tragédiát, azt, hogy az éjszakai vándor megőrült, vérzik, de meg sem kísérelhetjük, hogy segítségére siessünk, mert nem tudhatuk pontosan, honnan jön a panaszos hang. Ha ennek keresésére indulunk, minden bizonytalansággal 20–30 fejet letaposunk, ugyanannyi gyomorba tyunk, vagy lábszárra, karcsontra lépünk, helyrehozhatatlan töréseket okozunk. Így hát meg kellett elégednünk azzal a nem éppen szamaritanus elhatározással, hogy mielőtt a deszkák résein beszűrődik a hajnal világossága, bekötözzük sebesültjeinket. Helyezzerü sérült pedig reggelre éppen elég volt, mert a tető magasságából lecsusszanók (akik ugyan hiába kísérelték meg a kijutást), ugyancsak láttatlanban huppannak le, minden esetben a föld közelségében vagy a földön fekvők or-

Chrombeton
RAGYOGÓ, IZLÉSES, PLASZTIKUS

**CHROM
BETŰK**

Gyári service, fém feliratok

raktáron

Allandó Kiállítás

Budapest, VI., Teréz-körút 2

Fekete J. és Társa

Telefon: 22-53-75

**Ünnepek alatt
zárvá vagyunk**

BALOG GYÖRGY

kolmofestő, vegytisztító

Bpest, VI., Andrássy-út 33.

Nagymező-utcai oldalon. Tel.: 221-129

rára, fölére, arcára... A bakancs ornóttan fatalpárnák vagy a vaspatkónak nyomát véres sebek jelezték... Idegborzoló „játék” volt az egészségesek számára, ha a súlyos betegek, a hálbajjukkal keservesen és tehetetlenül küzdők, a halódók, az utolsó sóhajtozók és végsőket horgók közé fektették őket, s hol jobbról, hol balról hűlt ki egy-egy előbb még lélegző emberi test. Nem is lett volna csoda, ha még többben hullanak el, hiszen a Theresienstadt felé való kimerítő menetelés során, amikor a hónapokig tartó deportálás és embertelen hajszát követően, amugyis kókadlan, sőt félhalottan kipekedtünk, naponta 30–40 kilométeres túrát csináltattak velünk. Egész napi táplálékunk pedig egy, legfeljebb három szem főttkrumpli volt... Egyik éjszakára barakklaborba terebtek. A falak között 3–4 sorban magasodtak egymás fölé a fekvőhelyek. Felkergettek az elhagyott telep zúllt, elnyúlt, földszinti zsákjaira, amelyeknek szél-szélről, pelyvára törött szalmájára, tálalógó gőréibe még né, a cseppet sem finnyás, szennyben, piszokban meghempergetett ember torzok is undorral beveredtek le. Reggelre kelve minden barakkban, a fekvőhelyeken vagy a padlón tizenöt holttest hevert...

A RÉMES ÉJSZAKÁK, rémes éjszakai hajnalok és még rémesebb nappalok ma is kísértőnek. Ezek miatt riadok fel álomból és olykor holdkórosan futni akarok. Az álmok pedig... a nehéz, kimerítő és verejtékeztető álmok elhált barátaim, testvéreim padlószőnyegek sűrűjében, akiknek felakadt szeméből, üveges tekintetéből panasz, felelősségrevonás, megrovás sugárzik. Lehet-e a túlvilágról küldött röntgensugarak elöl valami biztonságos sarokban megbújni? Lehet-e a rémeket, csak azért, hogy kényelmünkben ne zavarjanak, elhessegetni? Lehet mindezt az élményt, fájó tapasztalatot az agysejtekkel egyszerűsrimenkorra kiradirozní?

Tisztujítás a budai hitközségben

A budai képviselőtestület szeptember 9-iki közgyűlésén újból megválasztották dr. Csobádi Samu elnököt, Székely Dezső alelnököt, valamint Dembitz Gyula, Fahn Fülöp, Fischer Ödön, Fuchsné dr. Baross Amália, dr. Gerő Géza, dr. Gerő Imre, Nagy László előjárókat. Új alelnök: Gubi Ármin, új előjárók: Balta László, Eleier Andor, Freund Dezső, Gellért Gyula, Jusi Emil és Szerényi Zoltán.

A közgyűlés elfogadta dr. Sárkány Lajos indítványát, hogy a munkaszolgálatos hadifoglyok hazaszállításának gyorsítása érdekében a Hitközség intézzen feliratot az Országos Irodához.

★

Helyreigazítás

Lapunk múlt heti számában „Izgalmas közgyűlés Budán” címmel megjelent közleményre vonatkozóan a budai hitközség illetékes tényszerője az alábbiakat közli velünk:

„Előjárók elmozdításáról nem volt szó, a közgyűlésen ilyen határozatot nem is hoztak, hanem arról a kérdéssel tárgyaltak, hogy az előjáróságnak tulajdonképpén többséggel hozott lemondó határozata hatályos-e azokra is, akik a lemondáshoz nem járultak hozzá?”

Ebben a kérdésben a közgyűlés azt az elvi álláspontot foglalta el, hogy a lemondás hatályos az előjáróság valamennyi tagjára. Így a közgyűlés elrendelte és megejtette a választást.

Ami a közgyűlés lefolyását illeti, ennek során csupán egy incidens merült fel, és pedig az, hogy az egyik felszólaló, tulajdonképpen a kritika megengedett határait, a helyhez nem méltó kifejezéseket használt és általában exaltáltan viselkedett. Ez nagymértű felháborodást váltott ki, mire az illető jónak látta felszólalását abbahagyni. Később pedig hibáját belátva, megkövette a közgyűlést.

Nyilvánvaló tehát, hogy a tudósítás helytelen volt és tendenciózus.

Dr. Blum Béla bonyhádi főrabbi beiktatása

Szeptember másodikán iktatták be a bonyhádi Congr. Hitközség elárvult papi székébe dr. Blum Béla főrabbit, a Lónyai-utcai Koma-Egyet templomának papját. Megjelentek a polgári hatóság, a rendőrkapitányság, az egyházak, a pártok képviselőjén kívül dr. Kálmán Ödön, az Orsz. Rabbiegyesület elnöke, dr. Löwinger Sámuel, a Rabbiseminárium igazgatója, a Lónyai-utcai Koma-Egyet küldöttsége, a X. körzetkerület, valamint a pécsi hitközség elnöksége. A 150 éves ősi bonyhádi templom, még magán viselve az elmúlt idők rombolásait, ünnepélyes kiválgtással várta az új papját, dr. Blum Bélát, az új főrabbit dr. Kálmán Ödön és két előjáró kísérte a templomba, ahol a hitközség elnöke, Eisner János fogadta és üdvözölte néhány meleg szó kíséretében, majd átadta a hitközség feldíszített Thórát és a templom kulcsát, hangsúlyozva, hogy ezzel a hitközség valamennyi tagja elismeri az új főrabbi papi előjogait. Dr. Blum főrabbi a hitközség előjáróságától kísérve visszahelyezte a Thórát a frigyszekrénybe, majd a kőhányai főkantor imája után dr. Kálmán főrabbi mondotta el tartalmas beiktató beszédét. Hangsúlyozta a pap szerepét, szent feladatát, azt, hogy a pap kötelessége az Örök-kevaló és a hívők közt hidat verni és ezen a hidon elvezetni a hívőt az isteni igazsághoz. De, — és itt a jelen volt nagyszámú másvallásúakhoz intézte szavait — a másvallású papoknak az is kötelessége, hogy hivatásuk és mielőttünk építsék meg a lelkek megbékéléséhez vezető hidat.

Ezután dr. Blum Béla foglalta el a szöveket és héber, majd magyar nyelven elmondott bensőséges imával emlékezett meg vértanuhalálát halt szükeiről, akik igaz zsidó szellemben nevelve őt, tették lehetővé számára szent hivatásának, Isten szolgálatának teljesítését. Halálával mondott köszönetet mestereinek, akik szívvel és lélekkel megtanították arra, hogy kell a jó papnak egyben emberséges igaz zsidónak lenni. Beszédében a második Szentély építését — Zacharia próféta korát — és Józsva főpapot állította példaképén.

A templomi ünnepség a liturgia dallamával fejeződött be. Utána a megjelent küldöttségek üdvözölték az új főrabbit, Isten áldását kérve kifejtendő munkásságára. Este a hitközség elárvult iskolájában, jelenlegi kultúrtermében a hitközség valamennyi tagjának részvételével társasvacsora volt. Hirschfeld József hitközségi alelnök felszólalása után dr. Kálmán főrabbi, dr. Löwinger Sámuel szeminárium rektor, majd Faludi Jenő, a budapesti Koma-Egyet elnöke beszélt, akinek dr. Blum Béla válaszolt.

A rákosligeti mártiremlékmű felavatása

A Rákosligeti Izraelita Hitközség megrendítő gyászünnepe keretében avatta fel szeptember 8-án a 176 mártír emléket megörökítő emléktáblát a templomában. A zsufolóság megtelt templomban olt voltak Rákosliget egyházi, közigazgatási és politikai életének vezetői is, akik felszólalásukban a kegyelet, az együttérzés s a felelőtlenség szabad emberi élet eszméinek és értékeinek adtak kifejezést. Az avató beszédet dr. Morgenstern Benő sashalmi főrabbi, tábori lelkész mondotta. Az emléktáblára vésett vértanui nevek azt a bűnös korszakot idézik — mondotta többek között — amikor elvetemült gonoszlelkűk a hűtőt és kíményszedést választották ártatlan testvéreik sorsánál. Az Országos Iroda képviselőjében dr. Rosenblum Manó pesti körzeti rabbi beszélt. Ez az emléktábla hirdesse — mondotta — a komoly tanulságot, a lelkiismerethez szóló intelmet, a jóakaratu világosan gondolkodó embereknek, hogy a sátláni iszonyat éreit nem szabad és nem lehet elfeledni, hogy felejtani bűn nemcsak a zsidóság, de a magyar nép s az egyetemes emberiség ellen is.

Milyen megrendítő volt Gózon Gyula hitközségi elnök visszaemlékezése a tragikus gettó-korszakra és a vértanuhalálba indulókra. A gyászünnepély meghatón szép szavalattal és az árvák imájával ért véget.

A kántori funkciót Karvaly László főkantor végzte mély átérzéssel.

A Szarvasi Izr. Hitközség pályázatot hirdet kántori állásra,

aki Tóra-olvasást és metszői lemondásokat is vállal. Írásbeli ajánlatokat szeptember 30-ig kérünk.

Izraelita Hitközség, Szarvas.

A Hódmezővásárhelyi Izraelita Hitközség

a deportálásban és munkaszolgálatban mártírhalt hait szeretteinek emléket

emlékművel örökíti meg.

Felkérjük hivatásosainkat, akik mártírhalt hait szeretteinek nevére megörökíteni kívánják, hogy az elpusztultak nevére és erre a célra szánt pénzadományukat mégsosem a Hódmezővásárhelyi Izr. Hitközség emlékmű bizottsága címére ajánlatuk szíveskedjenek.

Estétől-reggelig

(vagy nappal 3 óra alatt)
megjavítja
törött fogorát
„RAPID” Teréz-körút 48.
Telefon: 127-196

FENÁKEL JÓNÁSNÉ orth. kóser baromfi és halkereskedő
VII., Dob-utca 18.
Élőbaromfi (kaporó) kapható. Telefon: 426-226

Mérlegképesse képezek könyvelőket

Kezdek: megtanítok könyvelni, átíróra is.

Könyvek felfektetését, kartotékok berendezését vállalom

STEIN LAJOS könyvszakértő és mérlegani oktató

Budapest, III., Zápor-utca 2. c.

72-es, 7-es, 11-es megalónál, Árpád gimnáziummal szemben

ÓRÁT, ÉKSZERT

NEUFELDTOL

csak Rákóczi-utca 8/a.

A zsidó ifjúság utat keres

Írta: ANTAL GÁBOR

I.

A társadalmi és politikai élet hullámváltozásai között a magyar zsidóságnak nemcsak azzal kell törődnie, hogy a hullámok ne sodorják el, — vagyis, hogy egyszerűen megmaradjon, — hanem azzal is, hogy élete, sorsa, jövője együtt, egy hullámba lendüljön a jövőre felé fejlődő-haladó étellel. Nem kell tehát külön részleteznünk a magyar-zsidó fiatalság szerepét, mely abban különbözik az előző — talán nyugodtabb, de mindenképpen érdektelenebb és kevésbé történelmi — korok magyar-zsidó ifjúságától, hogy igenis, szerepe van, éspedig nemcsak a zsidó közösség falain belül, hanem az egyéni és közösségi élettel kapcsolatban is. Ez a szerep a zsidó közösség számára járható élet-ösvény megtalálása, mert — valljuk be őszinte szívvel — a régi ösvény mindenképpen elveszett a bokrok, mők, folyópartok között, a uttorók kellenek, hogy utat találjan az egész közösség. „Megtalálni az edényt a borhoz” — ez az erkölcsi és a szó legteljesebb értelmében vett politikai parancs zeng Moses Mendelsóhn-nak abból a művéből, amelyet az ifjúsághoz írt. Ut, ösvény, edény — képek, szavak ezek csupán, de hiszen éppen arról van szó, hogy azt az új lényeg, mely a zsidóságnak új tartalmat és új célt adhat még, nem tudjuk kerülni és közelítő képek nélkül kifejezni, mert most forr csak ifjúságunkban. De annyi bizonyos, hogy az a forrás, mely a mai zsidó ifjúságban véghemegy, — semmiképp sem hasonlítható az előző két nemzedék fojtott és néha ki-robbanóan lázadó-forrongó szelleméhez, itt olyan forrásról van szó, mely nemcsak pszichikai, hanem társadalmi, szerkezeti változásokat okoz. Nem kétséges, hogy a magyar-zsidó ifjúság számára eszméleti kielégülés munkaterülete, változtató és javító szándékának módszerei szempontjából több csoportra oszlik, de nem kétséges az sem, hogy ezeket a csoportokat összeköti a tényleges és valószínű változtatás szándéka, melyet hosszú-hosszú küzdelem, elfojtott és elnyomott zendülések emléke növesztett meg a lelkek mélyén.

II.

Nagyon kényes feladat tehát ezt a forrongó-mozgó, cseppfolyós állapotban lévő „ifjúsági életet” olyan keretbe foglalni, mely nem szab határt az ifjúság terjeszkedő és gazdagodó tárlatának. De az állandó és mindig aktuális ifjúsági szerep mellett, melyet ifjúságunk önmagával és az egész közösséggel szemben vállalt, vannak olyan aktuális, pillanatnyi szükségességekből fakadó és oda visszatérő, elvégzendő feladatok, melyeknek feltétlenül keretet kell adnunk,

mert különben elfolyának a semmiben. Hogy azonban az előbb említett szempont maradéktalanul érvényesülhessen, a megoldás csak az lehet, hogy a magyar zsidóság hivatalos életét irányító tényezőknek meg kell adniuk a lehetőséget az ifjúságnak a keret, vagyis a feladatkör önálló és minden ugynevezett „felsőbb” nyomástól mentes kialakítására.

Örömmel kell leszögezmem, hogy a magyar zsidóság hivatalos vezetői mentesek a majdnem elkerülhetetlen hivatalos és hivatali merevségtől és ifjúságunknak megadja azt a lehetőséget, hogy feladatait, szükségleteit kiérlelje, „kiforrja” magából. *Stöckler* Lajos hitközségi elnök megadta a lehetőséget egy Ifjúsági Ügyosztály létesítésének, de nem szabott semmiféle feltételt, nem sürgette és nem késeltette az ügyet, hanem várta és várja, hogy mivé fejlődik. A fejlődés menete pedig az, hogy a magyar-zsidó ifjúság, mely egy ilyen Ügyosztályt egy esztendővel ezelőtt talán még kizárólag szociális-ellátó szervként fogott volna fel, ma már levetkőzte az „elfogadó-lelkület”-nek (mondhatnám bátran és őszintén, hogy „snorner-lelkület”-nek) minden maradványát és emlékeit, s bár semmiképpen sincs jó anyagi helyzetben, ezt az Ügyosztályt ma már önszorgozó szervnek, új munkalehetőségek irányítójának, de elsősorban kulturális szervek, vagyis új életlehetőségek centrumának akarja felfogni.

Bámulatos és hőskölteménybe illő, hogy a magyar zsidóság fiataljai, olyanok is, akik apjukat-anyjukat vesztették, akik mindenki és minden nélkül maradtak ezen a világon, milyen kulturális-szolgálat jönnék például e sorok írójához, hogy egy könyvvel, egy felvilágosítással oltsa chagükkelt Megemlésem-e például G. Sanyit, aki tavaly még bizony életműszerezéssel foglalkozott és ide-oda utazott a faluja és Budapest között, s most kis műhelyét vezet és arra kér, hogy adjak neki valami komoly történelmi regényt, mert esténként olvasni szeretne. De sok-sok G. Sanyi keresett már fel engem is és barátaimat is, mind keresik azt a helyet, ami nem olyan, mint egy hivatal, de nem is olyan, mint egy tánciskola, ahol nem kell feszengeni, de nem lehet „helyezni” sem. Olyan helyet, ami olyan mint egy otthon, de egy olyan otthon, ahol embereket nevelnek a gyermekek. Ezek a G. Sanyik és társai alakítják, gyúrják, formálják a Pesti Izraelita Hitközség Ifjúsági Ügyosztályát, azt az Ügyosztályt, melyet nem a hatóság, de nem is egy-két személy teremt meg, hanem egy egész közösség...

Egy közösség, mely jól akarja ellátni feladatait

Örsi nagymama findzsája

Írta: Szöllösi Zsigmond

Örsi nagymama sarkövére azt vették, hogy: ÉM 105 éves. De ha illetékes hely hiteles igazolást követel, szorult volna az, aki ezért az adatért törvényt szerint felelős. Mert semmiféle hivatalos főjegyzéssel nem állt volna módjában az állítását bizonyítani. Örsi nagymamának nem veszték el az íratát. Még kevésbé jutott eszébe, hogy célszerűségi okokból idegen papírokra cserélje át a magáét. Mégsem volt születési bizonyítványa vagy anyakönyvi kivonata egyszerűen azért, mert az akkori világ nem volt olyan akadémikus, hogy írást követeljen arról, aminek a lényvalósága szemmel látható. Csak a nőia tréfálja azt, hogy valaki rózsabokorban jött volna a világra. Az érkezése dátuma pedig fontos lehet Napoleonnál, de nem olyan valakinél, akiről egészen bizonyos, hogy életét és működését nem fogják az iskolában tanítani. Örsi nagymama életkorának megállapítása részben egybevetések és következtetések, részben saját bemondásai alapján történt, amely utóbbiak természetesen teret engedtek annak a fellelővénnek is, hogy valamiképp fiatalítja magát.

Örsi nagymama különben nem is az én nagymamám volt, hanem az édesapámé. Az Örsi jelzőt pedig azért viselte, mert hosszú ideig másik fiánál Örsön lakott, amíg ennek halála után hozzánk nem költözött. Akkor én még nagyon kis legényke voltam, de elmondhatom: Örsi nagymama mindmáig egész gyermekkorom legélesebb és legvilágosabb emléke. Soha se lépett ki az utcára. De emellett percekre se maradt mozdulatlan. Egy örök derűt sugárzó, végtelenül könnyed furesa kis fehér madár, amely szakadatlanul ide-oda röpköd a kalitkájában.

Közben pedig egész életműködése az, hogy vigyáz.

Két dologra vigyáz.

Az egyik az, hogy télen nyáron mindig egyforma hófehér ruháját egy gombostűfejnyi folt se érje. Olyan halványan sem, mint a pára. Mert ha valaki ilyen bájosan mégis megtörtént, akkor Örsi nagymama azt a ruhát egy percre se tűrte többé

magán. Azonnal másikat vett fel helyette.

Örök vigyázatának másik tárgya — a kávécsészéje volt. Ezt a finom porcelánból való kékvirágos, vékonyfalú findzsát Örsi nagymama menyasszonykorában vőlegényétől, a dédapámól kapta, aki Bécsből hozta neki. Azóta, évtizedek egész táncnyi során előbbi itta reggelire, uzsonnára és vacsorára egyaránt a tejes kávéját, nagyon világosan és gondosan megszűrve úgy, hogy egy szem „pille” se legyen rajta. Más edényből tán meg se tudta volna inni. Értelmezhető tehát, ha szinte aggodalmas gonddal vigyázott rája. Mindig maga vette elő az ágya mellett álló kis üveges szekrényből és a maga ösz-szeaszott fehér kis kezével mosia el, mielőtt visszatette a helyére.

Mint első fia a faluban, akit a szülei, nem könnyű áldozat vállalkása árán, tovább taníttattak, én már a városban diákoskodtam, mikor Örsi nagymama meghalt. Nem voltam ott a temetésén. Az ok vagy alkalom, amely a szülőfalum földjét tapasztassa velem, egyáltalában megtrikált. Nehány esztendő múlva édesapámékat is más vidékre parancsolta a kenyér. A régi házra szerencsére mindjárt akadt bérlet. Egy fiatal házaspár vette ki, hogy bolyt nyisson benne.

Mikor a szerződést aláírták, édesapám karonfogta az új bérletet, odavezette a kis üvegszekrény elé és csendesen ezt mondta:

— Van itt még egy pont, amit nem irtunk bele a szerződésbe. Ez a csésze a nagyanyámé volt és ő használta több esztendőig, mint amennyi esztendő óta akármelyikünk a világon van. Ezt a csészt itt szeretném hagyni, hogy ha majd eljön a Nap, mikor megint érte jön, ott találja ahol keresni fogja. Arra kérem, vigyázzanak rá úgy, ahogy ő vigyázott.

Nedves szemmel mosolyogtak és vállalták.

De azért ugye érthető, hogy Auschwitzba nem vitték magukkal.

Hazudnék, ha azt mondanám,

Szabaduljon meg fájdalmas emlékeitől

MÁTRAFÜREDRE jöjjön

ROS HÁSONÓRA, SZUKOSZRA A SCHWARCZ PENSZIÓBA
Kellences bálterem. Elsőrendű ellátás. Szobafoglalás előre eszközölendő.
* Cím: Schwarcz Ferenc Mátrafüred

hogy a szívem huzott haza. Ellenkezőleg. Azok után, amikor a viselkedéséről hallottam, inkább azt diktálta az érzésem, hogy soha többé ne tegyem a lábamat a szülőfalu földjére. De családi érdekesség sürgetése folyton erősebb lett és végül is rá kellett szánnom magamat az utra. Attól, amit a községhez fűző érzésem, se sokkal okosabb, se bizakodóbb nem lettem. Szemlém egyellen eredménye az „ősi házban” egy tövig elkopott seprőnyél volt, amelyről egész bizonyossággal csak azt állapíthattam meg, hogy nem önfeláldozó buzgósággal végzett munkájába puszult bele.

Ellenben magáról a fatúról el kellett ismernem, hogy nagyott nőtt, amióta utoljára láttam. Kiterelkesedett egész a vasútig és számomra új volt az az egészen biztató képű vendéglő is, amely az állomással szemben mosolygott az érkezőre.

Elhatároztam, hogy nem álllok ellent a császnak. Meguzsonnázom. Egy perc múlva már ott ültem az arbutuson a viaszosvászonnal beterített kecskelábu asztal előtt.

Kerekkepű, mosolygós, okos szemű asszonyka volt a vendéglősné. Kevés bizalommal kérdeztem meg tőle:

— Kaphatnék egy csésze tejes kávé?

A meglepő válasz az volt, hogy — igen.

— Akkor kérek. Jó világosan. Megint csak percekbe telt és már hozta is. Mellette, ahogy dukát, pulha kenyérrel, vajjal.

Amint letette elém a tálcát az asztalra egyszerre semmiféle szóval nem nevezhető érintést éreztem a szívemen.

A szemem valósággal lobot vetett és a meglepetésnek ebben a tündöklő világosságában ezer érzékes biztonsággal ismertem meg — az őrsi nagymama csészéjét.

Hogyan kerülhetett ide? Nem, ennek a kifejtéséhez igazán nem volt szükség a Sherlock Holmes nyomozó leleményére. Sokkal nagyobb lelki erőfeszítés kellett ahhoz, hogy még a gyanúja se merülhessen fel ilyen folyamatnak. Hogy mikor az uzsonnát elfogyasztottam majdnem a közömbösségig nyugodt hangon, mosolygva meséljem az asszonynak:

— Hát ilyen a véletlenség. Nekünk egy pontosan ilyen csészénk van otthon. És a feleségemnek igen nagy örömet szerezne vele, ha a párjával meglephetném.

Akármenyre igyekeztem, lehetetlen volt észre nem vennem a vendéglősné tekintelmének szí-

névátvételét. Riadság, gyanú és valami ellenséges szorongás cikázott át elborult szemén és furcsa volt az első mondat is, amely a száján kiszökött.

— Nemcsak egy tarka kutya van a világon.

Szinte harsogó élénkséggel helyesletem. És tartozom magamnak az elismeréssel, hogy bizonyára továbbra is a helyes uton és megfelelő hangnemből folytattam a társalgást, mert hamarosan kiderült, hogy az én töltőtollam, viszont az ő fiának szerezne boldog meglepetést. És van-e tisztább, nagyobb gyönyörűség a földön, mint örömet szerezni azoknak, akik szeretünk?...

Egy tébolyba esett világ vad őrzőgéséből, amely hegyeket taposott el és acélvárnak zuzait szilánkokká, így került haza őrsi nagymama csészéje, ez a kényes, törekeny kis bohni épen és sértetlenül, ha nem is pontosan oda, ahol „majd keresni fogja” de azok közé, akiknek szeretettel őrzött kedves emlék és tanúságtétel, hogy nem csak bennünk az erő, amely sorsunkat alakítja.

Felejthetetlen feleségem, anyám, illetve gyermekünk

MARKOVITS EDÉNÉ

szül. Löwinger Edit

sírkövét a miskolci izr. temetőben szeptember 21-én 11 órakor avatjuk.

A BUCSEI IZRAELITA HITKÖZSÉG a deportálásban és munkaszolgálatban elhunyt és mártírhalált halt lelkeseivel emlékművét

szeptember 21-én (vasárnap) avatja fel. Az ünnepély d. e. 11 órakor gyászsínekkel kezdődik a rom-templomban, utána az Emlékmű leleplezése a temetőben. Mártírjaink minden hozzátartozóját ezeken hívja meg az

EMLEKMŰ BIZOTTSÁG.

Orvos Ötvenegye magához venne 3-4 évfolyam szűkebb körét, esszé, háziapárt. Szakértő közlő gondozása mellett. Leveleket „Állandó” jelzőre a kiadóhivatalba.

Szeptember 13-án Debrecenbe érkezett munkaszolgálatos hadifoglyok:

Bellák Tihor, Bpest, Tisza Kálmán-tér 13.	István-u. 3/c. 105/31. Csallagb. b. sz.
Zekler Ármán, Budapest, Leningrád 1332.	Pálák Éllás, Bp., Dohány-u. 4. 108/10. Gorkij-körzet.
Leiderer Gábor, Zirc, III/1.	Fried Gyula, Bpest, Vörösmarty-u. 69-71. 109/23.
Orsa-Gomel.	Vinnica 7253.
Frankl Miksa, Bp., Rumbach S.-u. 4. VII/3. Omszk.	Berger Jenő, Budapest, 110/8, N. Tagi 153/1.
Tolnai László, Bp., Dohány-utca 92. 101/11. Omszk. 7260/1.	Lebovits Jenő, Bp., Hegedűs Sándor-u. 18. 260/2., Omszk.
Schwartz Géza, Bp., Kléh	

A Degob jelentése Oroszországban levő munkaszolgálatos hadifoglyokról

Voloznicei 3171. sz. lágerben tartózkodók névjegyzéke:

Gárdos István, Bp., 35 éves, kátszerész.	Rehberger Miklós, Ujpest, 39 éves, haltereskedő.
Herslig, Mármaros, 33 éves, sebő.	Révész, Bpest, 30 éves, m. lős volt a Zsidó Kórházban.
Klein György, Bpest, 33 éves, lakatos.	Salamon Izsó, Mármaros, 45 éves, szeszgyáros.
Lebovits Menyhért, Mármaros, 35 éves, gyógyszerész.	Stern Pál, Pestszentlőrinc, 30 éves, kereskedő segéd.
Melcsels Déla, Ujfehértó, 32 éves, kereskedő.	Szabó Ádám, Mármaros, 30 éves, mészáros.
Popper Sándor, Bpest, 32 éves, borbély.	Weisz Béla, Bpest, 32 éves, ujságíró.

Kirovban tartózkodók névjegyzéke:

Gross Salamon, Nyirbátor, 35 éves, kereskedő.	Dr. Simko István, Szentes, 45 éves, orvos.
Kertész Imre, Kalocsa, 37 éves.	Sonnenschein László, Fonyód, 32 éves.
Likstein László, Bpest, 32 éves, pincemester.	Schlänger Imre, Bpest, 35 éves.
Moser István, Bpest, 25 éves, borbély.	Spitzer József, Ujkácska, 39 éves, kereskedő.

Archangelskoblásban tartózkodók:

Deutsch Sándor, Nagyvárad, borbély.

Stryjben tartózkodó nők névjegyzéke:

Erlehné, Grünfeld Ella, Bp., Werselényi-utca.	Rosenberg Sári, Bpest, Török-körút 23.
Maszagl István, Budapest, Pannónia-utca 52.	Weingarten Bella, Budapest, Dob-utca 21.

A DEGOB információs osztálya (Bethlen-tér 2. I. 38.) közlése szerint fentnevezettek egészségesek, a Stryjben tartózkodó nők, németországi lágerből, mint betegek kerültek kórházba, de már gyógyulóban vannak.

Munkát a munkaszolgálatosoknak!

Bármilyen munkaalkalom

bejelentése: Bethlen-tér 2 I. em. 36

ENGLÄNDER SÜTŐDE

Orth. rabbiság felügyelete alatt.

Kétszersült, pék- és cukrászsütemények

Alkalmi rendeléseket vállalunk. VIII., Karácsonyi S.-u. 1. (Teleki-tér szök.) Telefon: 336-757. Fiók a régi helyen Népszínház-u. 22.

KOHN ARNOLD SÍRKŐ

ALAPITVA 1872
IV., Semmelweis-utca 4.
Telefon: 189-208

Hirek Palesztináról

Az Egyesült Nemzetek Közgyűlésének új ülásszaka

5708. Ros Hasónó második napján megnyitották az Egyesült Nemzetek Közgyűlésének új ülásszakát. Szinte szemből látszik a jelentőség az a tény, hogy a zsidó esztendő első napján gyűltek össze a demokratikus nemzetek képviselői a világ békéjének biztosítására, mert éppen ez az esztendő, illetőleg éppen a Közgyűlésnek a most megnyitott ülásszaka van hivatalva arra, hogy a zsidóság újkori történelmének legjelentősebb szakaszát nyissa meg, az a szakasz, amelyben a belsőleg önmagát már emancipált zsidó népet a többi népek is magukkal egyenrangú néppé emancipálják. Ez az ülásszak van hivatalva ugyanis arra, hogy a Ténymegállapító Bizottság többségi javaslata alapján a nemzetközi szerv tekintélyére támaszkodva hivatalosan is elis-

merje az önálló zsidó állam létét. A Balfour deklaráció óta a zsidó nép történetének legjelentősebb okmánya lehet — ha elfogadják — az Unesco jelentése, amely már nem nemzeti otthonról hanem **világ zsidó államáról** beszél. Ez az elvi döntés a cionizmus elmúlt huszonötévi munkájának sikere. A földet termővé tevő chalucok, a homoklengerben városokat építő munkások sikere ez. És az eredmény kiakultsághoz tragikus háttérrel ad hatmillió európai zsidó pusztulása és az a hősi erőfeszítés, amelyet megmaradt zsidók százai fejtnek ki annak érdekében, hogy az elzárk kapuk ellenére is bejussanak Erec Jisraélba. A Hááppálá, a mindenáron bevándorlás legtragikusabb fejezete.

Az „Exodus 1947” utasainak vándorútja

még nem zárult le. Előttünk van egy titokban készített kép. Ott angol katonák kezénelőbánd fogva hurcolt egy zsidó fiatal embert a hajóról a szárazföld felé. Egy másik angol katonák egy földön fekvő zsidó férfit rángat. A sajtótudósítások szerint a passzív rezisztenciát mutató és a hajó belsejét elhagyni nem akaró zsidókat angol katonák gumibottal kényszerítették a fedélzetre, ahonnan egy részük már „békésen” szállt partra. A fiatalabbak azonban még ekkor sem voltak hajlandók maguk menni. Németországban vagyunk. A kikötő mellett rácsosablaku erősen lezúrt marhavágónok várják a bekéjük terelt zsidókat. A parton felerősített megafonokon könnyű zene fogadja a partraszállókat. A vagonok szűges dróttal kerített táborokba viszik a zsidókat. Igen Németországban vagyunk, de nem 1940—41, vagy 42-ben, hanem 1947-ben, több mint két évvel a második világháború befejezése után. A hely azonos, ismét Németország, de a katonák angolok. Annak a híradomnak a katonái, amelynek hősi harcát másfélmillió zsidó katonák segítette elő, közöttük éppen annak az országnak önálló nemzeti hadserege, ahová ezek a szerencsétlen zsidók igyekeztek. Kísértetiesen hasonlít a hamburgi partraszállítás a zsidók hitleri ki- és bevágoni-rozásához, amelyből még az oly borzalmas emlékeket felidéző auschwitzit zenés fogadtatás sem maradt el. Három angol hadihajó hozta az „Exodus” utasait, amelyek közül különösen a harmadik hajón szállították a „Runnymede Park” többnyire fiatal emberekkel álló csoportjai fejtették ki kemény ellenállást a partra-

szállítással szemben. A sajtó megbízottait — korábbi ígéretek ellenére — sem engedték fel a hajókra, hanem csak távolból, katonákkal körülvett pontokról figyelhették azt a jelenetet, amikor az utasok már „békésen” jöttek be a hajóhidról a partra. Hogy mi játszódott le a „békés” hajókon és a hajók belsejében, arról felvilágosítást adhat két nyilatkozat. Az egyiket egy brit tiszt adta a megérkezés időpontjában az egyik angol hadihajón volt és csak ennyit mondott: „Ma szígyenkeztem kellett az egyenruhám nélkül.” Ugyancsak a Paleor tudósítójának sikerült a vasráccsal lezárt vagonhoz férkőznie, ahol Michael Jaffe 30 éves, Lengyelországban született nő, a következőket mondotta el: „Amikor megérkeztünk a katonák felszállítottak arra, hogy szálljunk ki a hajóból. Ezt megtagadtuk. A katonák ekkor lejöttek a hajó belsejébe és egy-egy utast ketten megragadván a fedélzetre hurcoltak bennünket. Előző este gyűlést tartottunk és elhatároztuk, hogy további vérontást elkerülendő csak passzív ellenállás tanúsítunk, — tekintettel arra, hogy ez a származék főleg öreg és beteg emberek, valamint nagyszámú gyerekből állott, akik — már eddig is igen sok szomeru eseményen mentek keresztül — és még élénk emlékeztetünkben élt az a hitleri kép, amikor az angol katonák támadása következtében három társunk életét veszítette. Különben is egészen gyengék voltunk az előző napi huszonnégy órási éhségstrájk következtében.

Ez a magyarázata és háttere az angol jelentésekben említett „békés” partraszállításnak. Lehetetlen felsorolni beszámó-

dokban mindazokat a jeleneteket — tragikus képeket — amelyek a hamburgi partraszállítást, a zsidó történelem egyik legszomorúbb, az angol történelem egyik legszörnyetesebb fejezetét kísérték. A hajók utasainak zömét löbeck melletti táborokba vitték. Néhányat közülük — az ellenállás állítólagos szervezőit — külön börtönlázarakba zárták. A francia kormány értesítette az angolokat, hogy továbbra is készen áll az „Exodus” utasainak befogadására. A jelentések szerint minden bizonyítással még e hó végén vasúton átszállítják a tengerek és most már szárazföldre 4500 vándorát Franciaországba, ahol **különböző zsidó szervek gondoskodnak ellátásukról.** Ill várják meg azt az időpontot, amíg a Jewish Agency rendelkezései szerint a legelső rendelkezésre álló bevándorlási engedélyekből fokozatosan, most már „legálisan” végre Laza Erec Jisraélba szállíthatják őket. Az egész ügy fanyar akkordja az a jelentés, amely beszámol arról, hogy a három angol hadihajó körülje 500.000 fontba került, amelyet az admirális, mint követelést bejelentett a palesztinai kormánynál. A körutazás tehát a palesztinai kormány, vagyis a Jisru zsidó dolgozói adójának terhére történt.

London „bombázásának” hamis híre

Egy Páris melletti repülőtér közelében az elmúlt héten letartóztatták az amerikai átlampolgárságu Korff rabbit, magyar származású titkárnőjét, valamint egy magánrepülőgép pilótáját. A három emberrel több ezer röpecdula táltak. A röpecdula tartalmából arra lehetett következtetni, hogy azokat Londonban akarták leszární. A kihallgatások során kiderült, hogy a Stern csoport embereiről van szó és velük kapcsolatban még néhány más zsidó fiatalembert is letartóztattak. A letartóztatás oka: a francia nemzeti érdekekkel ellentétes röpecdula előállítás és terjesztése. Ezt a hírt a francia rendőrség közölte angol hivatalos hatóságokkal, amelyek a röpecdula fenyegető tartalmától bejődtek és az egész angol parti légvédelmet hadikészültségbe helyezték, aznap, minden angol partokat elhagyó, vagy afelé szálló repülőgépet igazoltattak. Az idegesség alaptalansága hamar

kiderült, ezért a felesleges mozgósításról kijáró neveltségét elkerülendő — egyben az „Exodus” ügy nemzetközi visszhangját ellensúlyozandó — az angol propaganda szervek azt a koholt hírt terjesztették, hogy zsidó terroristák London akarták bombázni. Az esti boulevard lapok hangzatos címekkel jelentették: „Bombázni akarták London”, „Zsidó terroristák tüzesít szántak Londonnak”. A hírt átvették az összes svájci lapok is és azt fenntartással ugyan, a magyar lapok is leközölték. Hangsúlyoznunk kell, hogy a hivatalos jelentések szerint bombát sehol nem találtak és az emiatt kellemetlen helyzetbe került angol propaganda kénytelen volt azt a hírt terjesztetni, hogy „A bombákat a rendőrség ugyan még nem találta meg de azok létéről biztos tudomása van”.

A magyar rádió Palesztina-estje

Kedden este 9 órakor Ros Hasóná ünnepének befejezése után kedves ajándékok adott a rádió zsidó és nemzsidó hallgatóinak egyaránt. „Keleti est” címen palesztinai estet közvetített. Dr. Scher Tibor a magyar kormány palesztinai kulturális megbízottja megleghangú előadásban foglalkozott a zsidó Palesztinával. Kedves képeket idézett fel a Kibbucok és a zsidó városok életéből. Az előadást Sik Olga operabájosnő ereci dala színesítették. Néhány, már korábban is ismert és csodálatosan szépen előadott héber dal mellett, néhány új, nálunk még nem ismert ereci dalt is bemutattak. A magyar rádió ez az estje hatékonyan szolgálta az Erec Jisraél és Magyarország között kialakuló és számunkra mind fontosabbá váló kulturális kapcsolatokat ügyét.

(GELLERT)

A Pestt Izr. Hittközség előadása és a VIII. kerületi templomkörzet előadásai vasárnap, szeptember 21-én d. e. 12-kor avatja fel

Vitéz Aladárnak

a Nagyvárosi templomkörzet egykori elnökeinek szívesen a városkeresztény zsidó temetőben (1/a parcella)

A szobi mártírok emlékkönyvének ünnepélyes felavatása f. hó 21-én (vasárnap) lesz megtartva a szobi izraelita temetőben.

CIÁNOZÁS, TAKARÍTÁS KOMLÓSI

Telefon: 123-949.

V., Akadémia-u. 7.

SIRKÓ PFEIFER és HESZKI

Somogyi Béla-út 3/c.

HIREK

Feldúlták

a keceli zsidótemetőt, a sírköveket összetörték, sőt az Auschwitzban elpusztított mártírok emlékművét sem kímélték; ezt is lerombolták. A maradványok azokban a napokban követik ezt el, amikor hivatalosan is reánk köszöntött a béke. Ők a holtakat, az örök béke honát sem hagyják békén. Már megint kezdik? Követeljük, hogy a sötétben bujkáló „ismeretlen tettesek”, az elhunytakkal harcoló bátor élők, ne maradjanak ismeretlenek...

— **Köszönetnyilvánítás.** Ros Hasonó ünnepének alkalmából napunk barátai nagy számban keresték fel újévi jókívánságaikkal szerkesztőségünket. Miután minden egyes levélre nem áll módunkban válaszolni, az Új Élet szerkesztője és munkatársai ezúton mondanak hálás köszönetet a szeretetteljes baráti jókívánságokért.

— **Pályázati eredmény.** A Magyar Zsidók Országos Egyesületének tanítói szakosztálya az Izraelita Tanítóegyesülettel karöltve, ez év februárjában pályázatot hirdetett a zsidó nevelés és a zsidó iskola problémáiról és megoldásokról szóló mű megírására. A bíráló bizottság, amelynek tagjai dr. Cseh Arnold, dr. Fisch Adolf és Grünwald Fülöp voltak, a kitűzött 1.000 Ft-os pályadíjat a „Javne” jellegű „A zsidó nevelés útja Magyarországon” című munkának ítélte oda. A pályamű szerzője dr. Gonda László, zsidó gimnáziumi tanár.

— **A mártír művészek emlékműve** javára rendezett, vasárnap délelőtt a Zeneakadémián, hangversenyt az Omike. A káprázatos műsor hírére egyetlen falpalányi hely sem maradt üresen. Bodrogh Pál megható emlékeztetése és emlékeztetője, valamint Kodály Zoltán ezúttal is mélyen emberi visszaemlékezése után Ernster Dezső és Schneider Hedy szerepelt káprázatosan. Ernster orgonabugása hangját, lenyűgöző énekét *tomboló, lelkesedéssel ünnepelte a hálás közönség*, úgy, hogy a művész alig tudta meghatottságát leküzdeni. Nagy sikere volt Dénes Verának, Reinai-Rothfeld Gábornak és Gödry Kátának. A kísértet Fraknói Károly és Mura Péter láta el mestersen.

— **Mártíremlékmi avatás.** A harkai vértanúk hozzátartozói és bajtársai szeptember 21-én, vasárnap délelőtt 10 órakor avatják fel a rákoskeresztúri zsidó temető mártír parcellájában azt a síremléket, amelyet a Harkai mártírhalál halt 650 testvérüknek emlékére állítottak.

Az 1944. és 1945. év vértanúiról való megemlékezés időpontjai

Az Országos Iroda Beth Din-je közleménye:

Elhalálozás 1944. évben	Jahrzeit 1947-ben
1944 szept. 22, (Tisri 5.)	péntek szept. 19.
1944 „ 23, („ 6.)	szombat „ 20.
1944 „ 24, („ 7.)	vasárnap „ 21.
1944 „ 25, („ 8.)	hétfő „ 22.
1944 „ 26, („ 9.)	kedd „ 23.
1944 „ 27, („ 10.)	szerda „ 24.
1944 „ 28, („ 11.)	csőtörtő „ 25.

Akik csak azt tudják, hogy hozzátartozójuk 1944 szeptember 18. és október 17. között halt meg, azok ez évben október 14-én (Tisri hó utolsó napján) tartják az évfordulót.

Értesítjük t. Hittestvéreinket, hogy

Jom Kippur ünnepén az újjáépített Hősök-templomban is tartunk istentiszteletet.

Jogyek válthatók szeptember 21-től VII., Sip-u. 12 sz. alatti

Posti Izr. Hitközség Előjárásága

— **A Magyar Külügyi Társaság nyelvtanfolyamaira** a beiratkozás szeptember 9–19-ig tart, a VII. ker., Bercsényi-utcai Madách Imre gimnázium épületében, délután 5–7-ig. Beiratási díj tanfolyami félvenként 35.— Ft., közalkalmazottaknak 30.— Ft. Külön tandíj nincs.

— **Széfér Tóra avatás.** Szeptember 13-án, szombaton a Muszaf ima keretében avatták fel a Hegedűs Ernő és neje által 30 éves házassági évfordulójuk alkalmából a Rumbach Sebestyén-utcai templomnak adományozott Széfér Tórát. A zsufolásig megtelt templomban a hagyományoknak megfelelően vitték az új tórát a frigszekrény elé, ahol dr. Fischer Benjámin főrabbi emelkedett beszédbe avatta fel és Isten áldását kérte az adományozó Hegedűs házaspárra.

— **Zilsmann Alfréd, a Miskolci Orth. Izr. Hitközség elnöke** az 5708. esztendő küszöbén megrendülő hangulkezően fordult a miskolci zsidósághoz. Csak egy út van minden becsületes zsidó számára — hangoztatja fevelében — s ez az út az ősi hithez, a zsidó népközösséghez vezet. Ezért hív minden hittestvért, jöjjenek, erősítsék a hitközséget, mert ma a világnézetek harcában minden zsidó ember annyit ér, amennyit a zsidó közösségnek használ.

— **A bleskel maradvék zsidóság** a munkaszolgálatban és deportálásban, Auschwitzban és a többi haláltáborokban elpusztult mártír testvérei emlékének megőrzésére az izraelita temetőben emlékművet emelt. Az ünnepélyes felavatás szept. hó 21-én, vasárnap lesz.

— **Eljegyzés.** Weingarten Lajos, Bpest és Frau Malvinka Debrecen, jegyesek. (M. k. é. h.)

— **Házasság.** Deutsch Zsuzsa és Barabás István szeptember hó 21-én 12 órakor tartják esküvőjüket a Bethlen-téri templomban. Minden kívüni értesítés helyett.

Krausz Katalin és Egelt Andor házasságához ezúton gratulál „Or Chadas” Debóra női csoport vezetősége.

— **A Cionista Szövetség naplára.** A napokban jelent meg dr. Dénes Béla szerkesztésében a Magyar Cionista Szövetség naplára az 5708. esztendőre. A kitűnően szerkesztett naplár valóságos cionista kiskönyv, mert dióhéjban adja a cionizmus és Palesztina történetét. A rendkívül érdekes tartalomtól külön említést érdemel a magyarországi cionista ellenállási mozgalommal foglalkozó fejezet.

— **Tiszteletkönyvtár.** Nyiregyháza szeptember 7-én tartotta meg tiszteletkönyvtárát nagy érdeklődés mellett Nyiregyháza cionista társadalmában az M. C. Sz. ben. A könyvtár alatti kiskönyvtár, a cionizmussal kapcsolatos problémákat vitatták meg. Ezután sor került a választás megjelölésére, melynek eredményeképpen Németi Tibor választották az M. C. Sz. nyiregyházi csoportjának elnöké. Diszkrétül öv. Deutsch Samuél elnököt választotta egyhangúlag a könyvtár.

— **Halálozás.** A zsidóság néhai nagyrevü vezető egyéniségének, Sándor Pálnak nővére öv. Jámor Arminé, 81 éves korában elhunyt. A meghodogult főemlékű és nagyműveltségű asszonyban, Kodály Zoltán sógornőjét gyászolja.

Ajándékozzon

főjének, édesatyjának, anyjának, vőlegényének

Raus Hasonóra

valódi svájci

HARAB villanyönborotvát

Vallási szempontokból kifogás alá nem esik. Használata könnyű és kellemes. Kapható jobb árképekben, késes és elektromos szakszaktékban. Ha valahol még nem kapható, úgy forduljon a képviselőhez:

Kosztelitz és Társa, Bpest, V. Sas-utca 11. Telefon: 180.499.

Legoicsókban

talasz t'filin, eszreg, lü'ev háber könyvek és mindennemű kegyeser Ungár Mórnál, Király-u. 11. kapu alatt vagy I. 4. vásárolható.

SZIGORUAN orth. késer, kemoly, megbizható házvezetőnő kerek, kil családtagként kezelnek. Mindenes van. Blatther Sándor, Pékésesaba.

Viselt ruhát, kopott kabátját újjáalakítja, hánál, vagy házon kívül. Öv. Barabás, Népszínház-utca 20.

CSERÉPKÁLYHÁK, KANDALLÓK

átalakít, javítást vállalok. Kertész Imre kályhamester, IV. Molnár-u. 11. Tel.: 385—110.

KERESEK két gyermek mellé angol beszéd

nevelőnőt,

ki egy nyelvelő cionista kishut korrektor. A kishut gyermekek 3 éves. Rozsai Sándor délután 6 óráig. Hala János, Hálózati 14. főemlék 1.

300 [] terítkelet

ajta levő rom-
báttal báttal cion báttal.
XIII. Jász-utca 75.

KERESEK felhívást kon-
fektionálás tanítására alkalmas
egyént „Azonnali” jellegre a ki-
adóra.

KERESEK leányom és unokám
résztartó keresetű báttal-
báttal báttal báttal.
„Mákos báttal” jellegre a ki-
adóra.

ORVOSTANALGATÓ úri család
különbejárata, lehetőleg modern szo-
bát keres. Hirdetve használati.
„Megbízható 12” jellegre a ki-
adóra.

PEDIKUR, tyúkszemvágás, láb-
ápolás, Fenyőné, Szövetség-utca
26. fsz. 1. Magyar Színházal
szemben.

GAZDASZ, 30 éves, tízévi gya-
korlattal elhelyezkedne. „Val-
lástartó” jellegre a kiadóra.

Művészi síremlékek nagy választékban
BOROS JÓZSEF VII. ker., Dob-utca 2. sz.
telefon: 227—688.

Társalkodónőt

nappali elfoglaltsággal bíró, izr. uriaszonyt keresek, beteg édesanyám mellé, délutánra és ünnepe napokra, „lakás és fizetés” jellegére New-York hirdetőbe, Erzsébet-körút 9.

Elsőrendű manikűr-pedikűr vállalkozó lakásosmen. József-körút 22-24. I em. 12.

UR RESZÉRE szépen butorozott, férgmentes **KIS SZOBA** kiadó. Szobi-utca 4. Braun.

Angolul beszélő

kisasszonyt keresek délutánra, Abonyi utcai II. gimnazista leányom mellé. Herceg, Aggteleki u. 4.

ELEMI és KÖZÉPISKOLÁSOK korrepetícióját vállalja érettségizett, nyelvrokett beszélő urileány. **Uzoni M., Keresz Géza-utca 21., II. emelet 6.**

Már sok szerencsés, boldog házasságot hozott létre lelkes szívvvel **Méltóné** Erkel-utca négy, II. emelet 19. Válaszboríték. Hétköznapokon 4-6-ig.

BENŐSÜLNÉK komoly üzembe, vállalatba, hol ambiciómra, egyéniségemet értékesíteni tudnám. „Negyvennyelcéves” jellegére Halka hirdetőbe, Rákóczi-ut 27/a

FÉRJHEZMENNÉ 30 éves, jó megjelenésű urileány, némi hozománnyal, 40 év körüli kultúrával, jóköltségű, cipőféműszékességgel vagy cipőtermelőhöz. Magam is szakmaiak vagyok. „Közös erővel dolgozhatunk” jellegére New York hirdetőbe, Szt. István-körút 29.

Egyedülmaradt,

csinos, gyermekes, izr. uris, nyugdíjas jó átlal, szép főbérleti otthonnal, kártyáit élelőre keres. „Negyvenhárom” jel. Dalgah hirdetőbe, Szent István körút 9.

KERESKE 18 hónapos kislányom mellé intelligens, jóérzésű fiatal nőt, ki a háztartásban is segédkezik. Csakid-tagnak tekintjük. Jelenkezés az Uj Élet kiadóhivatalában.

Schulz Jenő

érdekeskedő (dolgaváló)
VII., Wesselyi u. 6., a régi házban
Gergely Miklós
aranyfogorvos és ékszerész
VÉTELEI Tel.: 422-345. ELADÁS

Ünnepi imaidők a pesti templomokban

	Dobány	Rum. kach	Bethlen	Csáky	Dózsa	Nagy-fuvaros	Páva	Zugló
Péntek este	8/47	8/47	8/47	8/47	8/47	8/47	8/47	8/47
Szombat reggel	7/15	7	7	7	7	7	9	7
Szombat délelőtt	10	10	10	10	10	10	10	10
Szombat délután	7	8/47	1/27	1/27	1/27	1/27	1/27	1/27
Szombat este	7/35	7/35	7/35	7/35	7/35	7/35	7/35	7/35
Hétköznap reggel	8/47	1/27	1/27	1/27	1/27	1/27	1/27	1/27
Hétköznap este	8/47	8/47	8/47	8/47	8/47	8/47	8/47	8/47
Kol-Nidre este	1/27	1/27	1/27	1/27	1/27	1/27	1/27	1/27

Étkészés vége: 610; gyertyagyújtás: 620

Jom-Kippur 8 | 7 | 7 | 7 | 7 | 7 | 7 | 7
Unnep kimenetelo: 735

ZSIDÓ UNIKOROK legmegbízhatóbb házasságkövetítője
GOLDNER
VII. Alsóerdőse 8. sz. 2.
Telefon: 221-249

MŰSZAKI VÁLLALKOZÓ házasság céljából kéri harmonikus lelkületű, 30-as, intelligens hölgy levelet. „Harmonikus” jellegére a kiadóba.

EGYEDÜLMARADÓ, INTELLIGENS, finomlelkű, gyermekeskedő, jó megjelenésű úriasszony keresi élettársát, jólszituált, 50 év körüli, minden információt kibíró úr személyében. „Nem minden-napi 310” jellegére.

Oly 25-35 éves zsidóleány vagy gyermektelen özvegy, ki szerény, de nyugodt életet szeretne és

férjhezmenne

deportálásból visszatért özvegy, önálló, nagyközségi 60 éves kereskedőhöz, írjon fényképpel elátva „W. L. Somberék” jellegére a kiadóba. Teljes titoktartás és fénykép visszaküldése biztosítva.

41 éves

nőtlen férfi benősülési lehetőséggel ismeretséget keres. Lehet vidéki is. „Házias” jellegére.

MUSZOS özvegy vagyok. 4 éves édes kislányommal maradtam. Életet keresek. Megélhetésem és főbérleti lakásom van. Komoly, intelligens urak választását kérem. „23-45-ig” jellegére a kiadóba.

Férjhezmennek

hozománnyal, szépalkatú, kismagány, fogatlan, jókedélyű, csakis jobb módú vagy exisztenciájú, 50-60-as urakhoz, ki szerény, jó név, egy arra érdeme, MÁV főbérleti özvegy. Keresek vidám, izr. van. „Meg-érdekes” jellegére Halka hirdetőbe, Rákóczi-ut 27/a.

Valentin Sirkőüzem

Üzem és raktár: X., Sirkari-ut 29. (8) köztemetési szombaton zárva
Városi köz: TROKLY-UT 15, SZAM I. EMELET 4, SZAM

Társaságban legdiszkrébb házasság követítő, **Doktorné**
Király-ut, 67. I. 3. Telefon: 421-930

Nősülne

komoly egzisztenciával, ingatlan vagyonnal, internacionális úri foglalkozással, főútvonalon lévő fővárosi üzlettel, 40-es jömeg-jelenésű egészséges férfi, 36-40-ig kimondottan csinos, jóalakú szolid, házias zsidó uriaszonyok választását kérem a kiadóba. „Megbízható” jellegére. Levelet, fényképet visszaküldöm kívánságra.

25 éves, érettségizett, jó megjelenésű saját vagyonnal rendelkező **HOLDON GAZDALKODÓ** unokaöcsém

megnősíteném

Anyagilag jól szituált, kimondottan ízlés és szép urileányok fényképeit válassza kérem „21-ig” jellegére a kiadóba.

Intelligens, kedélyes, keresettel rendelkező, **egyedülmaradt meszos asszony** vagyok, 40-50 közötti, hasonló életkörü ur választását kérem „Házasság céljából” jellegére. Trajk, Mátyás-tér 5. al.

Férjhezmennek

egy 50-55 éves emberhez, aki a táblaüvegezéshez ért legalább is segédkezővel rendelkezik. Magam részéről csak annyit írhatok, egyedül veszem az üzletet, amelyhez nagyon szeretnék egy magamhoz illő házastársat, mint segéd, az üzletet fejlesztésére. „Táblaüveg” jellegére a kiadóba.

JÓLELKŰ, szolid, csendes, szép, deportált vagy özvegy, jólszituált, 44-46 éves, zsidó nővel ismeretséget keresi megélésé véle a via, házasság céljából. Telefonhívót kérek. Választ „57 éves jólelkű férfi” jellegére Halka hirdetőbe, Andrási-ut 24. alá kérek.

A zsinagóga naptára

Szeptember 18, csütörtök
Tisri 4. péntek: 5, szombat: 6 (Meglérs Szombatja), vasárnap: 7, hétfő: 8, keddi: 9 (Kol-Nidre este), szerda: 10 (Jaum-Kippurim), csütörtökön: 11.
Szombaton, szeptember 29-án heti szidra: Vájelech, háftóra: Hósea XIV, 2-10, Micha VII, 18-20.

BUDAI ISTENTISZTELETEK

Szlicheausz napjai: szeptember 18-19. és 21-22. reggel 7/7 órákor, szept. 19. pénteken este 7/7 órákor Sabbasz Suva, szept. 20. szombaton d. e. 1/11 órákor, szept. 20. szombaton d. u. 1/7 órákor (írsmagyarázat). Erev Jaum Kippur szept. 23. reggel 7 órákor, Kol Nidre szept. 23. este 7/7 órákor, Jaum Kippur szept. 24. reggel 8 órákor, Jaum Kippur vége este 7 óra 25 perckor. Ujlakom hétköznap este 1/8 órákor. **Istentisztelek helye.** III. ker. Kútni Zsigmond-utca 49., XI. ker. Döcskay-ut 37., II. ker. Torockó-utca 6. Főünnepi pótimaházak: 1. Szabadsághegy: Lomnicszalló; 2. II. Fő-utca 12.

MAGAS, jömegjelenésű, negyvenéves, izr., érettségizett, önálló budapesti kereskedő, ötven-ezer forint hozománnyal és lakással, **megnősülne.** „Gondtalan életet nyujtok” jel. a kiadóba.

FÉRJHEZADNÁM, egyedülmaradt, csinos, középkorú rokonomat, esetleg gyerekes apához, vidékre is. Készség és lakással rendelkezik. Levelekkel írv. Lomnicszalló, VI. ker. Paulai Ede-utca 6., II. emelet.

BOLDOGGA lennám, külföldre vinném, jólszituált úri család hozománnyal (24) év körüli, közepmagas, intelligens, jólelkű, csinos, zenekedvelő leányt. „Csakis fényképes választ” jellegére a kiadóba.

FÉRJHEZMENNÉK művelt, intelligens, önálló uriemberhez. Szüleimmel lakom, megélhetésem van. Unom a társalanságot. Komoly férfiak választását várom. „Jóköltségű 45-ig” jellegére a kiadóba.

UJÉLET

A MAGYAR ZSIDÓSÁG LAPJA

Szerkesztőség és kiadóhivatal
VII., Sip 12. - Telefon: 423-930

Kiadóhivatalos
A MAGYARORSZÁGI ISRAELITÁK
ORSZÁGOS HODAJA

Feladás szerkesztő és feladás kiadó
HODZ REZSO

Beküldött közlések nem örlünk meg a visszaküldésükre nem vártakunk.

Nyomtatott a Globus nyomda művek és közforgalomra.
Budapest, VI., Andrási-utca 8.

Fel. nyomda vezető: Margitay András